

“PROJET URBAIN LOI”

Une forme urbaine pour la rue de la Loi et ses abords

“STADSPROJECT WET”

Een stadsvorm voor de Wetstraat en haar omgeving

“URBAN PROJECT LOI”

An urban design for the rue de la Loi and its surroundings

23.03.2010 → 12.09.2010

Accessible 7 jours sur 7 de 10h à 18h _ Open 7 dagen op 7 van 10u tot 18u

Entrée libre _ Gratis toegang

BIP - Brussels Info Place

Rue Royale 2-4, 1000 Bruxelles _ Koningstraat 2-4, 1000 Brussel

Train Gare centrale _ **Trein** Centraal Station

Metro 1 & 5 Gare centrale _ Centraal Station

Tram 92 & 94 Palais _ Paleizen

“PROJET URBAIN LOI”

Une forme urbaine pour la rue de la Loi et ses abords

“STADSPROJECT WET”

Een stadsvorm voor de Wetstraat en haar omgeving

“URBAN PROJECT LOI”

An urban design for the rue de la Loi and its surroundings

Editeur Responsable

Marie-Laure Roggemans

Déléguee de la Région de Bruxelles-Capitale au développement
du quartier européen / Afgevaardigde van het Brussels Hoofdstedelijk
Gewest voor de ontwikkeling van de Europese wijk

Textes / Teksten

OMA / NFA

JDS Architects / Secchi-Vigano

Fletcher Priest Architects / WIT Architecten

Xaveer De Geyter Architects

Atelier Christian de Portzamparc

Marie-Laure Roggemans

Cédric Van Meerbeeck

Attaché Direction Etudes & Planification / Attaché Directie
Studies & Planning
Administration de l'Aménagement du Territoire et du Logement,
Ministère de la Région de Bruxelles-Capitale / Bestuur Ruimtelijke
Ordering en Huisvesting, Ministerie van het Brussel Hoofdstedelijk Gewest

Olivier Dupont

Bureau de Liaison Bruxelles-Europe / Verbindingsbureau Brussel Europa

Traduction / Vertaling

Dynamics Translations

Bevrijdingslaan 61, 1932 Sint-Stevens-Woluwe

Scénographie / Graphic design

sdesign

55 Rue des Anciens Etangs , 1190 Bruxelles
François-Joseph de Lantsheere, Johanna Fischer,
Christine Maniet, Antoine Colson

Imprimerie Hayez

Rue Brunfaut 19, 1080 Molenbeek-Saint-Jean

Mars 2010

Sommaire _ Inhoud _ Summary

*“Projet urbain Loi” / Une forme urbaine pour la rue de la Loi et ses abords _ “Stadsproject Wet” / Een stadsvorm
voor de Wetstraat en haar omgeving _ “Urban Project Loi” / An urban design for the rue de la Loi and its surroundings*

Préface _ Voorwoord _ Préface 4

L’Europe et le quartier européen _ Europa en Europese Wijk _ Europe and European quarter 8

Le schéma directeur Quartier européen _ Het richtschema Europese Wijk _ The masterplan European Quarter

Vers un éco-quartier européen _ Naar een Europese ecowijk _ Towards a European Eco-district 12

La mixité des fonctions _ Het gemengde karakter van de functies _ Mixed functions 16

Environnement et mobilité _ Milieu en mobiliteit _ Environment and mobility 20

Le Projet urbain Loi _ Het Stadproject Wet _ The Urban projet Loi

Ambitions du Projet urbain Loi _ Ambities van het stadsproject Wet _ Ambitions of the Urban project Loi 24

Le déroulement de la compétition _ Verloop van de wedstrijd _ Stages of the competition 28

OMA-NFA “BrEUssels” 30

JDS Architects – Secchi-Vigano “United in Diversity” 36

Fletcher Priest Architects – WIT Architecten “Spatial orchestration: local / global” 42

Xaveer De Geyter Architects “Hardware for Europe” 48

Atelier de Portzamparc “Block by block, the street views open” 54

La faisabilité du Projet urbain Loi _ De haalbaarheid van het Stadsproject Wet _ The feasibility of the Urban project Loi 61

Les suites du Projet urbain Loi _ De gevolgen van het Stadsproject Wet _ The Loi Urban Project - what next? 62

Lexique _ Lexicon _ Glossary 66

FR

L'exposition du *Projet urbain Loi* est un moment privilégié de présentation aux Bruxellois et aux Européens, aux habitants et aux travailleurs du quartier européen de ce projet urbain majeur. Il résulte d'une collaboration étroite et fructueuse entre trois partenaires: la Région de Bruxelles capitale, la Commission européenne et la Ville de Bruxelles.

Le *Projet urbain Loi* constitue le premier des douze programmes urbanistiques et architecturaux du schéma directeur du quartier européen, adopté par le Gouvernement bruxellois en avril 2008. Ce projet a été conçu pour être le catalyseur de redéveloppement du quartier en un éco-quartier exemplaire, c'est-à-dire pour engager son développement irréversible en un quartier mixte alliant bureaux, logements, commerces et équipements de proximité, culture... Tout en prenant en considération des dimensions aussi importantes que la préservation de l'environnement ou la gestion de la mobilité. Le maître-mot de ce vaste chantier étant de procurer du bien-être à tous ses habitants et usagers.

L'exposition présente trois grands volets:

- le premier concerne le schéma directeur du quartier européen dans lequel

s'inscrit la compétition;

- le deuxième est consacré à la compétition internationale sur la rue de la Loi et ses abords: le programme, le périmètre, les travaux du jury et la présentation du projet lauréat ainsi que des quatre finalistes;
- le dernier expose les projets concrets, financés et exécutés par les différents acteurs publics et privés dans le quartier européen: Beliris, les institutions européennes, la Fondation Roi Baudouin, le Fonds quartier européen, l'Agence de Développement Territorial (ADT) et les comités de quartier.

Cette exposition ouverte à tous se veut avant tout pédagogique. Elle sera doublée de conférences didactiques qui permettront au citoyen de s'adresser directement aux concepteurs-urbanistes qui ont concouru et qui pourront ainsi expliquer leur vision de la ville et de son futur.

NL

De tentoonstelling van het *Stadsproject Wet* is een uitgelezen moment om aan de Brusselaars en de Europeanen, aan de inwoners van de wijk en diegenen die er werken dit grootscheeps stedelijk project voor te stellen. Het project resulteert uit een nauwe en vruchtbare samenwerking tussen drie partners: het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Europese Commissie en de Stad Brussel.

Het *Stadsproject Wet* is het eerste van twaalf stedenbouwkundige en architecturale programma's van het richtschema voor de Europese wijk, zoals aangenomen door de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2008. Dit project werd geconcipeerd om de katalysator te worden van de ontwikkeling van de wijk tot een echte eco-wijk, en meer bepaald tot een gemengde wijk met zowel kantoren, huisvesting, handelszaken en culturele en nabijheidsdiensten... Dit alles mits in acht name van de zorg voor een gezond leefmilieu en de mobiliteit en met het welzijn voor ogen van alle inwoners en gebruikers van de wijk.

De tentoonstelling heeft drie grote luiken:

- het eerste luik betreft het richtschema van de Europese wijk zelf, het kader

Préface — Voorwoord — Préface

Le ministre-président de la Région de Bruxelles-Capitale — De Minister-Voorzitter van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest — The Minister-President of the Brussels-Capital Region

EN

waarin de wedstrijd zich situeert;

- het tweede luik is gewijd aan de internationale wedstrijd voor de heraanleg van de Wetstraat en zijn omgeving: het programma, de perimeter; de jury-werkzaamheden en de voorstelling van het winnende project alsook van de projecten van de vier finalisten;
- het laatste luik stelt de concrete projecten tentoon die door verschillende actoren, zowel publieke als behorende tot de privésector, worden gefinancierd en uitgevoerd in de Europese wijk: Beliris, de Europese instellingen, de Koning Boudewijnstichting, het Fonds Europese Wijk, het Agentschap voor Territoriale Ontwikkeling (ATO) en de buurtcomités.

De tentoonstelling is voor iedereen toegankelijk en pedagogisch van opzet. Ze wordt ondersteund door didactische conferenties die aan de burger de gelegenheid zullen bieden om zich rechtstreeks te richten tot de projectindieners die deelnamen aan de wedstrijd, die elk voor zich de gelegenheid zullen hebben om hun visie op de stad en haar toekomst uit te leggen.

The Loi Urban Project exhibition is a special opportunity to introduce this major urban project to the people of Brussels, Europeans, local residents and those who work in the district. It is the result of a close and fruitful collaboration between three partners: the Brussels-Capital Region, the European Commission and Brussels-Town.

The Loi Urban Project is just the first of the twelve planning and architectural programmes under the masterplan for the European district adopted by the Brussels Government in April 2008. This project has been designed as the catalyst for the redevelopment of the neighbourhood into an exemplary eco-district, that is to say an irreversible step towards a diverse district of offices, housing, shops and local facilities, culture etc. All while taking account of aspects as important as the care of the environment and measures to improve mobility. The key to this vast enterprise is the welfare of all local residents and users.

The exhibition is in three major parts:

- the first relates to the Structure Plan for the European district which provided the background to the competition;
- the second is devoted to the international

competition for the Rue de la Loi and its surroundings: the programme, the contours of the site, the work of the jury, and the presentation of the projects submitted by the winner and the other four finalists;

- the last displays the concrete projects financed and carried out by the different public and private players in the European district: Beliris, the European institutions, the ROI Baudouin Foundation, the European District Fund, the Territorial Development Agency (ADT) and the neighbourhood committees.

This exhibition is open to all and educational in intention. It will be accompanied by instructive conferences which will offer the public a chance to speak directly to the project planners and architects who took part in the competition and who will in turn have the opportunity to explain their vision of the town and its future.

© Marie-Françoise Plissart

© Marie-Françoise Plissart

© Marie-Françoise Plissart

Signature du Traité de Rome instituant la CEE et l'Euratom
Ondertekening van het Verdrag van Rome tot oprichting van de EEG en Euratom
Signature of the Treaty of Rome establishing the EEC and Euratom

Europe des 6 _ Europa van 6 _ Europe of 6

1957

1e occupations administratives européennes rue Belliard 51-55
1ste administratieve kantoren van Europa in de Belliardstraat 51-55
First European offices at Rue Belliard 51-55

1958

Occupation du bâtiment Joyeuse Entrée
Ingebruikname van het gebouw Blijde Inkomst
Occupation of the Joyeuse Entrée building

1963

L'Europe occupe 8 bâtiments pour 3.200 fonctionnaires
Europa heeft 8 gebouwen in gebruik voor 3.200 ambtenaren
Europe occupies 8 buildings housing a staff of 3,200

1967

Charlemagne _ Karel de Grote
Berlaymont

1973

Europe des 9 _ Europa van 9 _ Europe of 9

1981

Centre de Conférences Albert Borschette
Conferentiecentrum Albert Borschette
Albert Borschette Conference centre

1986

Acte unique européen
Europese Akte
Single European Act

Europe des 12 _ Europa van 12 _ Europe of 12

1988

Etude Espace Bruxelles-Europe
Studie Ruimte Brussel-Europa
"Espace Bruxelles-Europe" study

1991

Breydel I

1992

Traité de Maastricht
Verdrag van Maastricht
Maastricht Treaty

Mise en place du Marché unique
Invoering van de Interne markt
Introduction of the internal market

1993

1e aile du Parlement européen
1ste vleugel van het Europees Parlement
1st wing of the European Parliament

1995

Europe des 15 _ Europa van 15 _ Europe of 15

Justus Lipsius

1997

Traité d'Amsterdam
Verdrag van Amsterdam
Amsterdam Treaty

Breydel II

1998

Fin de la rénovation du Charlemagne
Einde van de renovatie van Karel de Grote
Completion of Charlemagne renovation

2001

Traité de Nice
Verdrag van Nice
Nice Treaty

Rapport "Brussels, Capital of Europe"
Rapport "Brussels, Capital of Europe"
Report on "Brussels, Capital of Europe"

Schéma directeur du Quartier Léopold-Schuman
Leopold-Schuman district structure plan
Richtschema Leopold-Schumanwijk

2002

Passage à l'euro
Overschakeling naar de euro
Changeover to the euro

Axes directeurs Bruxelles-Europe
Richtlijnen Brussel-Europa
Axes directeurs Bruxelles-Europe study

2003

Ombudsplan Médiateur
Ombudsplan Médiateur
Ombudsplan Médiateur study

Schéma directeur _ Vers un éco-quartier européen

Richtschema _ Naar een Europese ecowijk / Masterplan _ Towards a European eco-district

FR

Le schéma directeur est adopté définitivement par le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale le 24 avril 2008, après une large consultation.

Les périmètres du quartier européen

Le schéma directeur vise à transformer le quartier européen en un **éco quartier européen** pilote, c'est-à-dire un quartier présentant une **mixité de fonctions**.

L'ambition est d'en faire:

- le premier pôle d'emplois européens et internationaux de la Région;
- un pôle de logements diversifiés;
- un pôle culturel et récréatif accessible à tous.

Le défi?

Recouvrer l'**urbanité** au cœur du quartier européen.

Comment?

Le schéma directeur, sur base d'une analyse fine des quartiers existants, identifie **les quartiers projetés**. Parallèlement, il propose des mesures en matière de qualité et d'accessibilité des espaces publics, de sauvegarde et de réaffectation du patrimoine architectural, ainsi que de rehaussement de la qualité architecturale et de la performance environnementale des nouveaux bâtiments.

Sur base de cette **reconnaissance de la trame urbaine de la ville classique et de ses espaces publics**, le schéma directeur propose 12 programmes urbains et architecturaux.

NL

Het Richtschema werd definitief goedgekeurd door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering op 24 april 2008, na een uitvoerige beraadslaging.

De perimeters van de Europese wijk

Het Richtschema beoogt de transformatie van de Europese wijk tot een voorbeeldige **Europese ecowijk**, een wijk met een **gemengd karakter van functies**.

De ambitie is om van de wijk:

- de eerste Europese en internationale tewerkstellingspool van het Gewest maken;
- een gediversifieerde woonpool te maken;
- een culturele en recreatieve pool te maken die voor iedereen toegankelijk is.

De uitdaging?

Het **stedelijk karakter** in het hart van de Europese wijk herstellen.

Hoe?

Op basis van een grondige analyse van de bestaande wijken definieert het Richtschema **de geplande wijken**. Parallel stelt het maatregelen voor inzake de kwaliteit en toegankelijkheid van de openbare ruimten, voor de bewaring en de herbestemming van het architecturaal erfgoed, alsook voor de verbetering van de architecturale kwaliteit en de milieuprestaties van de nieuwe gebouwen.

Op basis van die **herkenning van het stedelijk raster van de klassieke stad en haar openbare ruimten**, stelt het richtschema 12 stedelijke en architecturale programma's voor.

EN

The masterplan was finally adopted by the Brussels-Capital Region government on 24 April 2008, after wide consultations.

The contours of the European district

The masterplan aims to transform the European district into a pilot **European eco-district**, that is to say, a neighbourhood presenting a **mixity of functions**.

The ambition is to make the district:

- the main centre of European and international employment in the Region;
- an area of diversified housing;
- a cultural and recreational centre accessible to all.

The challenge?

To restore **liveability** to the heart of the European district.

How?

The masterplan identifies the **projected areas** on the basis of a close analysis of the existing districts. It simultaneously sets out measures to improve the quality and accessibility of public spaces, to conserve and find new uses for the architectural heritage, and to raise the architectural quality and environmental performance of the new buildings.

On the basis of this **recognition of the urban fabric of the traditional city and its public spaces**, the masterplan advances 12 urban and architectural programmes.

Quartier européen _ Europese Wijk _ European Quarter

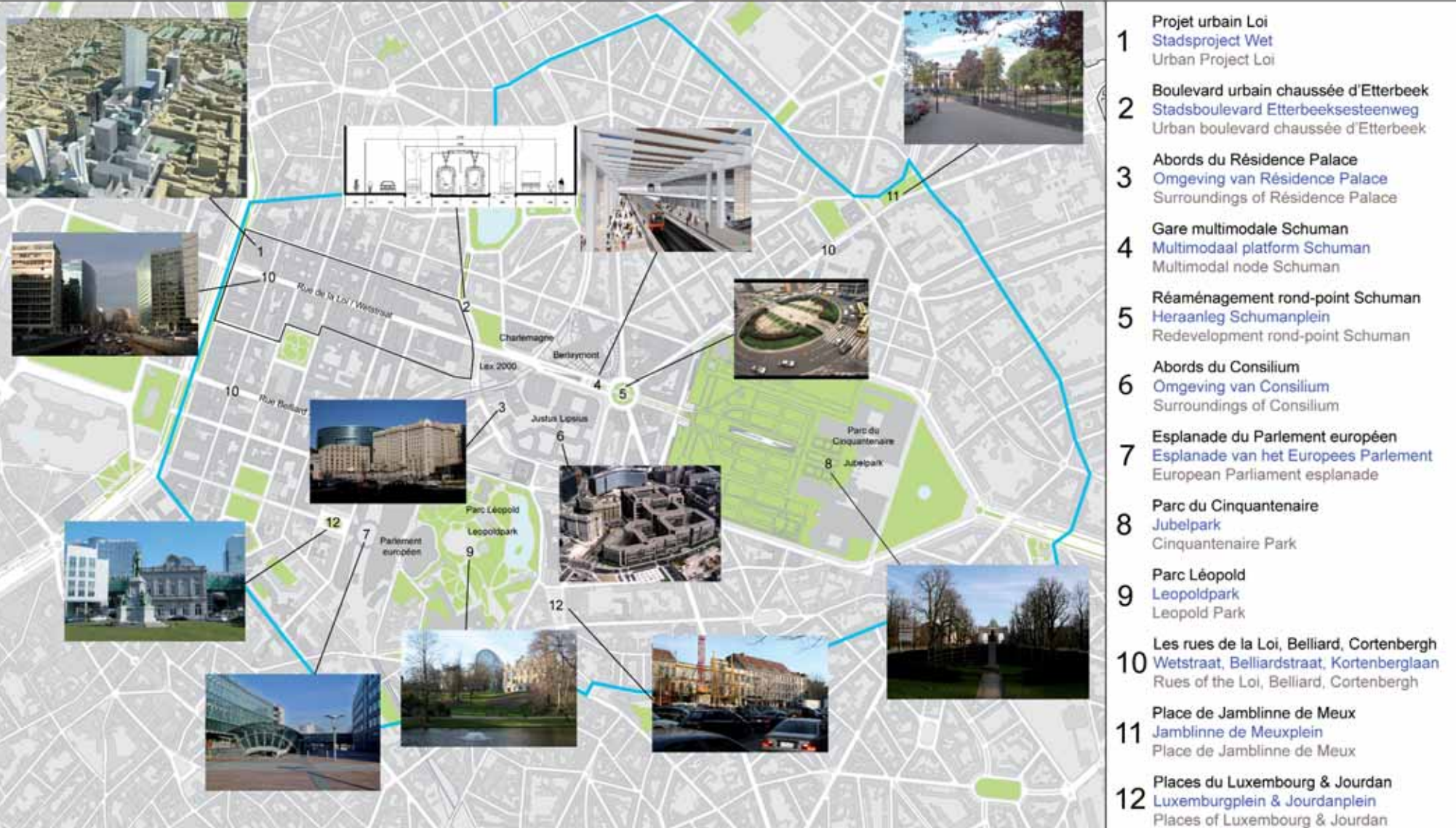
		
Périmètre du schéma directeur	Périmètre de la zone de levier	Périmètre du Projet urbain Loi
Perimeter van het richtschema	Perimeter of het hefboolgebiet	Perimeter van het stadsproject Wet
Area of the masterplan	Area of the leverage zone	Area of the Urban Project Loi

QUELQUES CHIFFRES _ ENKELE CIJFERS _ SOME FIGURES

Périmètre du schéma directeur _ Perimeter van het richtschema _ Area of the masterplan	328 Ha
Habitants _ Bewoners _ Inhabitants	35.000
Emplois _ Banen _ Jobs	85.000
Bureaux au total _ Totaal Kantoren _ Total Offices	3.300.000m ²
Commission européenne _ Europese Commissie _ European Commission	800.000m ²
Conseil de l'Union européenne _ Raad van de Europese Unie _ Council of the European Union	220.000m ²
Parlement européen _ Europees Parlement _ European Parliament	320.000m ²

Schéma directeur Quartier européen / Richtschema Europese Wijk / Masterplan European Quarter

12 programmes urbanistiques / 12 stedenbouwkundige programma's / 12 urban programmes

L'AMBITION DU SCHÉMA DIRECTEUR _ AMBITIE VAN HET RICHTSCHEMA _ AMBITION OF THE MASTERPLAN

1. © Atelier Christian de Portzamparc - 4. © AREP & Bureau d'études Van Campenhout - 5. © Marie-Françoise Plissart

Habitants _ Bewoners _ Inhabitants → 2008: 35.000 → 2020: 40.000

Emplois _ Banen _ Jobs → 2008: 85.000 → 2020: 105.000

Richtschema _ Het gemengde karakter van de functies

Schéma directeur _ Mixité des fonctions / Masterplan _ Mixed functions

FR

Le schéma directeur vise à faire du quartier européen un quartier mixte et animé. Un document stratégique, signé en mars 2006, scelle le devenir du quartier européen et assoit la mixité des fonctions. Il s'agit du *protocole d'accord entre l'État fédéral, la Région de Bruxelles Capitale, la Ville de Bruxelles et les communes d'Ixelles et d'Etterbeek, relatif au quartier Léopold-Schuman*.

Plusieurs opérations visent à favoriser la mixité des fonctions dans le quartier européen:

- Introduction massive de logements, de commerces et d'équipements dans le périmètre du Projet urbain Loi
- Création d'un boulevard urbain animé dans la chaussée d'Etterbeek

Toutefois, la reconquête à grande échelle en faveur du logement, des équipements et des commerces de proximité exigera le recours à un outil de planification réglementaire:

- soit le changement dans les prescriptions des zones administratives du PRAS,
- soit la modification de la carte des affectations du PRAS,
- soit l'élaboration de un/plusieurs PPAS sur les zones de reconquête du logement.

NL

Het richtschema wil van de Europese wijk een gemengde en geanimeerde wijk maken. Een strategisch document, dat werd ondertekend in maart 2006, legt de toekomst van de Europese wijk vast en stipuleert het gemengde karakter van de functies. Het gaat om het *protocol van akkoord tussen de Federale Staat, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Stad Brussel en de gemeenten Elsene en Etterbeek, met betrekking tot de Leopold-Schumanwijk*.

Verscheidene operaties hebben tot doel het gemengde karakter van de functies in de Europese wijk te bevorderen:

- De massale introductie van woningen, handelszaken en voorzieningen in de perimeter van het Stadsproject Wet
- De aanleg van een geanimeerde stadsboulevard op de Etterbeeksesteenweg

Maar om de grootschalige herovering door de huisvesting, voorzieningen en buurthandel mogelijk te maken, is een verordenend planninginstrument nodig:

- hetzij een wijziging in de voorschriften van de administratiegebieden van het GBP,
- hetzij een wijziging van de kaart van de bestemmingen van het GBP,
- hetzij de uitwerking van één of meerdere BBP's voor de gebieden waar men de huisvesting opnieuw een hoofdrol wil toekennen.

EN

The masterplan aims to make the European district a mixed and lively area. A strategic document, signed in March 2006, sealed the future of the European district and established the mixity of functions. This was an *agreement between the federal state, the Brussels-Capital Region, Brussels-Town and the municipalities of Ixelles and Etterbeek on the future of the Léopold-Schuman district*.

Several measures are intended to encourage the mixity of functions in the European district:

- A massive introduction of housing, shops and facilities within the Loi Urban Project zone.
- The creation of a lively urban boulevard on the Chaussée d'Etterbeek

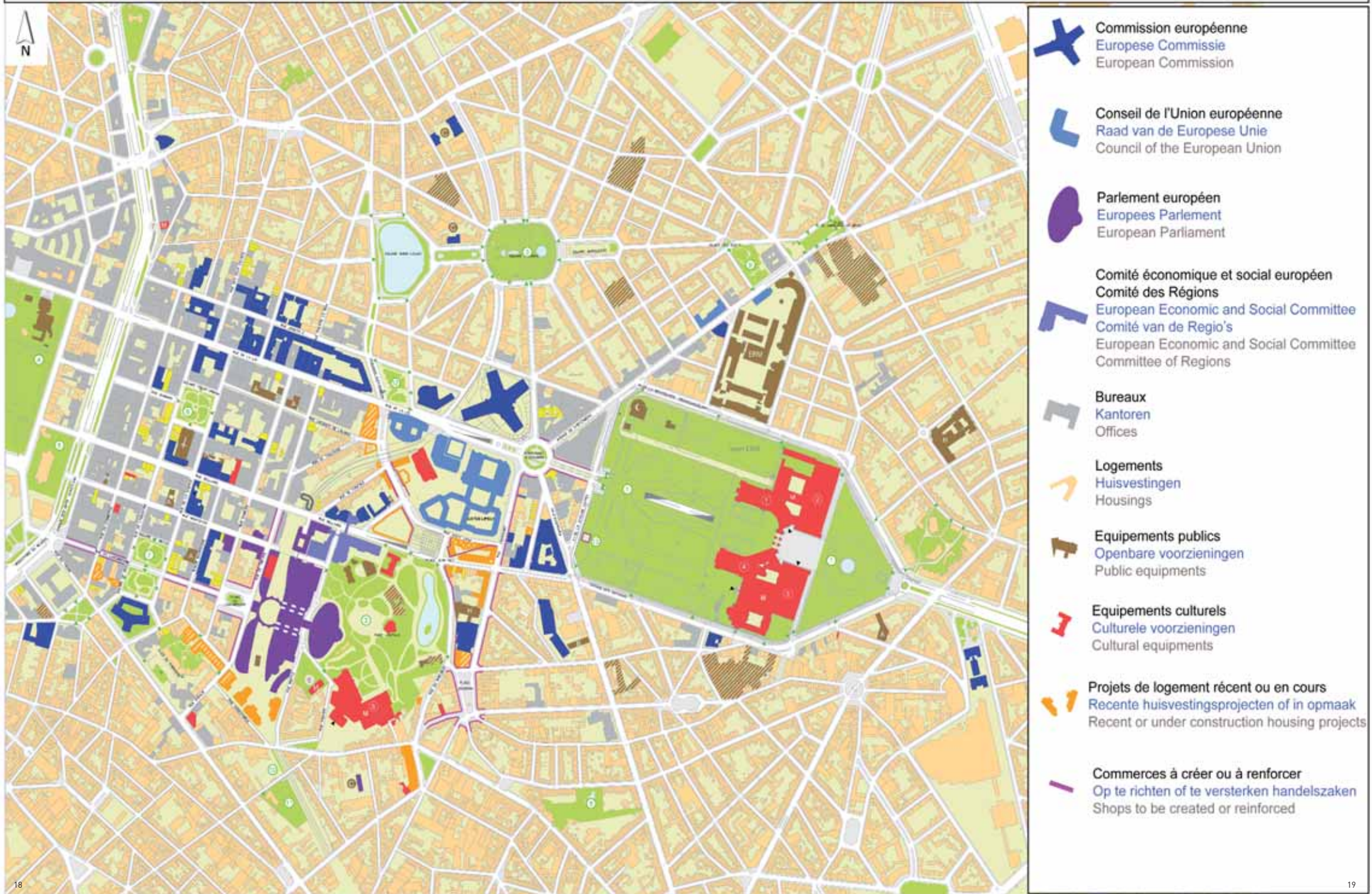
However, the large-scale return to housing, facilities and local shops will require the use of a regulatory planning tool:

- either a change in the administrative zone provisions of the PRAS,
- or the amendment of the PRAS land use map,
- or the drafting of one or more PPAS for the zones returned to housing.

Projets de logements _ Huisvestingprojecten _ Housing projects

1. © Photo. Cédric Van Meerbeeck. Arch. Montois & Partners - 2. © Arch. Montois & Partners - 3. © Arch. Pierre Blondel - 4. © Arch. Art & Build - 5. © Arch. A2RC - 6. © Photo. Cédric Van Meerbeeck - 7. © Arch. B0A & Architectenbureau M & J-M Jaspers / J. Eyers & Partners - 8. © Arch. Mahieu & Bang

Masterplan _ Environment and Mobility

Schéma directeur _ Environnement et Mobilité / Richtschema _ Milieu en Mobiliteit

FR

Le volet environnemental

Au niveau de la préservation de l'environnement, il s'agit de tendre vers un quartier européen dit "zéro carbone". C'est-à-dire un quartier qui minimise sa consommation énergétique via l'application du critère "standard passif" et qui, pour combler le solde énergétique nécessaire à son fonctionnement recourt aux énergies renouvelables (produites ou non sur le site).

La Déclaration de politique régionale 2009 précise que: (...) *tous les projets de bâtiments publics devront répondre aux critères "standard passif" (2010); (...) tous les projets de bâtiments, publics ou privés, devront respecter les critères "standard passif" (2015); la recommandation de l'Union européenne de réaliser des bâtiments "zéro énergie" sera d'application (2018).*

Le volet mobilité

Le schéma directeur intègre plusieurs projets en cours d'exécution dans le quartier européen:

- L'ouverture de la gare Schuman et du tunnel Schuman-Josaphat en 2013 permettant des liaisons avec l'aéroport de Zaventem en 15 minutes;
- La mise en service du Réseau Express Régional (RER) en 2017;
- Le renforcement de l'axe est-ouest du métro.

Par ailleurs, il propose l'application de la priorité systématique aux piétons et aux cyclistes dans tous les nouveaux aménagements proposés.

Enfin, les premières orientations des décisions du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale de supprimer le trafic de transit sur le rond point Schuman et la rue de la Loi, sans report sur les quartiers voisins, seront connues à l'automne 2010.

FR

Het milieu

Inzake milieubehoud is het de bedoeling te evolueren naar een Europese wijk met zogenaamde "nul-koolstofemissie". Met andere woorden een wijk die het energieverbruik tot een minimum beperkt door toepassing van de "passiefnorm" en die, om het nodige energiesaldo voor de werking van de stad te dekken, een beroep doet op hernieuwbare energievormen (al dan niet ter plaatse geproduceerd).

De Gewestelijke beleidsverklaring 2009 preciseert: (...) *alle projecten van openbare gebouwen zullen moeten voldoen aan de criteria van de "passiefnorm" (2010); (...) alle projecten van - openbare en private - gebouwen zullen moeten beantwoorden aan de "passiefnorm" (2015); de aanbeveling van de Europese Unie om "nulenergiewoningen" te realiseren, zal van toepassing zijn (2018).*

Het luik mobiliteit

Het Richtschema integreert verscheidene projecten in uitvoering in de Europese wijk:

- De opening van het Schumanstation en van de tunnel Schuman-Josaphat in 2013, die borg moeten staan voor verbindingen met de luchthaven van Zaventem in 15 minuten;
- De ingebruikname van het Gewestelijk Express-Net (GEN) in 2017;
- De versterking van de oost-westas van de metro.

Bovendien stelt het richtschema voor om systematisch voorrang te verlenen aan voetgangers en fietsers in alle voorgestelde nieuwe aanlegprojecten.

Tot slot zullen in het najaar van 2010 de eerste oriëntaties bekend zijn inzake de beslissingen van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering om het Schumanplein en de Wetstraat te ontlasten van het transitverkeer, zonder verschuiving naar de omliggende wijken.

FR

Environment

The needs of the environment will be served by efforts to create a 'zero carbon' European district. A zero carbon district is one which minimises its energy consumption by applying the 'passive standard' criterion and which uses renewable energy (whether or not produced on-site) to meet its remaining energy requirements.

The 2009 regional policy declaration states that: (...) *all public building projects must meet the 'passive standard' criteria (2010); (...) all building projects, whether public or private, must respect the 'passive standard' criteria (2015); the European Union recommendation for the creation of 'zero energy' buildings will apply (2018).*

Mobility

The masterplan includes several current projects in the European district:

- The opening of the Schuman railway station and the Schuman-Josaphat tunnel in 2013, providing a 15-minute connection to Zaventem airport;
- The launch of the Regional Express Network (RER) in 2017;
- The strengthening of the East-West metro axis.

In addition, pedestrians and cyclists will have automatic priority in all the new amenities proposed.

Finally, the first outlines of the Brussels-Capital Region government decision to eliminate through traffic from the Rond Point Schuman and the Rue de la Loi, with no impact on the neighbouring districts, will be made known in 2010.

Transport public / Openbaar vervoer / Public transport

Réaménagement des axes principaux / Herinrichting van de voornaamste verkeersaders / Redevelopment of the major axes

Le rond-point Schuman dans sa configuration actuelle _ Het Schumanplein in zijn huidige configuratie _ The Rond-Point Schuman in its current state / © Marie-Françoise Plissart

Projet urbain Loi _ Stadsproject Wet _ Urban Project Loi

Une initiative conjointe RBC / Commission européenne / Ville de Bruxelles

Een gemeenschappelijk initiatief van BHG / Europese Commissie / Stad Brussel

A joint initiative of the BCR / European Commission / Brussels-Town

FR

NL

EN

La situation actuelle

- 800 000 m² de bureaux de la Commission européenne, répartis en une quarantaine de bâtiments dans le quartier européen;
- une concentration le long de la rue de la Loi avec des bâtiments emblématiques: le Berlaymont et le Charlemagne;
- 170 000 m² occupés par la Commission européenne dans le périmètre Loi;

Les enjeux du Projet urbain Loi

Revaloriser la rue de la Loi en tant qu'axe symbolique et historique qui structure la ville. Il s'agit de reconsidérer dans son entièreté une zone de bureaux devenue monofonctionnelle qui est aujourd'hui fortement dégradée et surchargée par le trafic routier.

Le projet vise à reconcentrer 400.000m² de bureaux de la Commission européenne dans le périmètre en y injectant massivement du logement mais aussi des commerces et équipements de proximité. Pour ce faire, le programme propose le doublement de la surface plancher/sol.

La compétition d'urbanisme relative au projet de définition d'une forme urbaine pour la rue de la Loi et ses abords visait un projet alliant forte densité, composition urbaine, intégration aux quartiers voisins, haute qualité environnementale et espaces publics conviviaux. Il ne s'agissait donc pas de proposer une skyline ou un bâtiment iconique pour Bruxelles.

De huidige toestand

- 800 000 m² kantoren van de Europese Commissie, verdeeld over een veertigtal gebouwen in de Europese wijk;
- een concentratie langs de Wetstraat met symbolische gebouwen: het Berlaymont en het Karel de Grote-gebouw;
- 170 000 m² in gebruik door de Europese Commissie in de perimeter Wet;

De belangen van het Stadsproject Wet

Herwaardering van de Wetstraat als symbolische en historische structurerende stadsas. Het komt erop aan om een monofunctioneel geworden kantoorgebied dat vandaag in slechte staat verkeert en overbelast wordt door het autoverkeer, in zijn geheel te hertekenen.

Het project heeft tot doel om 400.000 m² kantoren van de Europese Commissie te concentreren in de perimeter, gepaard gaand met de massale introductie van woningen maar ook handelszaken en buurtvoorzieningen. Daarvoor stelt het programma de verdubbeling voor van de verhouding vloeroppervlakte/terrein.

De stedenbouwkundige wedstrijd met betrekking tot de definitie van een stadsvorm voor de Wetstraat en naaste omgeving beoogde een project dat een grote dichtheid combineert met een stedelijke compositie, integratie in de omliggende wijken, een hoge milieukwaliteit en gezellige openbare ruimten. Het was dus niet de bedoeling een skyline of gebouw voor te stellen met iconische waarde voor Brussel.

The current situation

- 800 000 m² of European Commission offices, spread over around forty buildings in the European district;
- a concentration along the length of the Rue de la Loi, with the emblematic Berlaymont and Charlemagne buildings;
- 170 000 m² occupied by the European Commission in the Loi area;

The challenges of the Loi Urban Project

Upgrading the Rue de la Loi as a historic and symbolic axis structuring the town. The time has come to take a completely new look at a mono-functional and much deteriorated office area which is dominated by road traffic.

The project aims to concentrate 400 000 m² of European Commission offices in the zone, with a massive injection of housing, shops and local facilities. To do so, the programme proposes to double the floor area/ground area ratio.

The planning competition for the project to define an urban shape for the Rue de la Loi and its surroundings aimed to identify a project uniting high density, urban composition, integration in the neighbouring districts, high environmental quality and user-friendly public spaces. It was not, therefore, a matter of designing a skyline or an iconic building for Brussels.

PROGRAMME DE RESTRUCTURATION _ HERSTRUCTURERINGSPROGRAMMA _ RESTRUCTURING PROGRAMME

	Existant Actueel Current	Supplémentaire Verhoging Additional	Total Totaal Total
Surface plancher totale Totaal vloeroppervlakte Total surface area	490.000m²	390.000m²	880.000m²
Surface plancher bureaux Vloeroppervlakte kantoren Offices surface area	470.000m²	240.000m²	710.000m²
Dont Commission européenne Waarvan Europese Commissie Wherein European Commission	170.000m²	230.000m²	400.000m²
Dont autres bureaux Waarvan andere kantoren Wherein other offices	300.000m²	10.000m²	310.000m²
Surface plancher logements Vloeroppervlakte huisvestingen Housings surface area	-	110.000m²	110.000m²
Surface commerces & équipements Oppervlakte handelszaken en voorzieningen Shops and facilities surface area	20.000m²	40.000m²	60.000m²

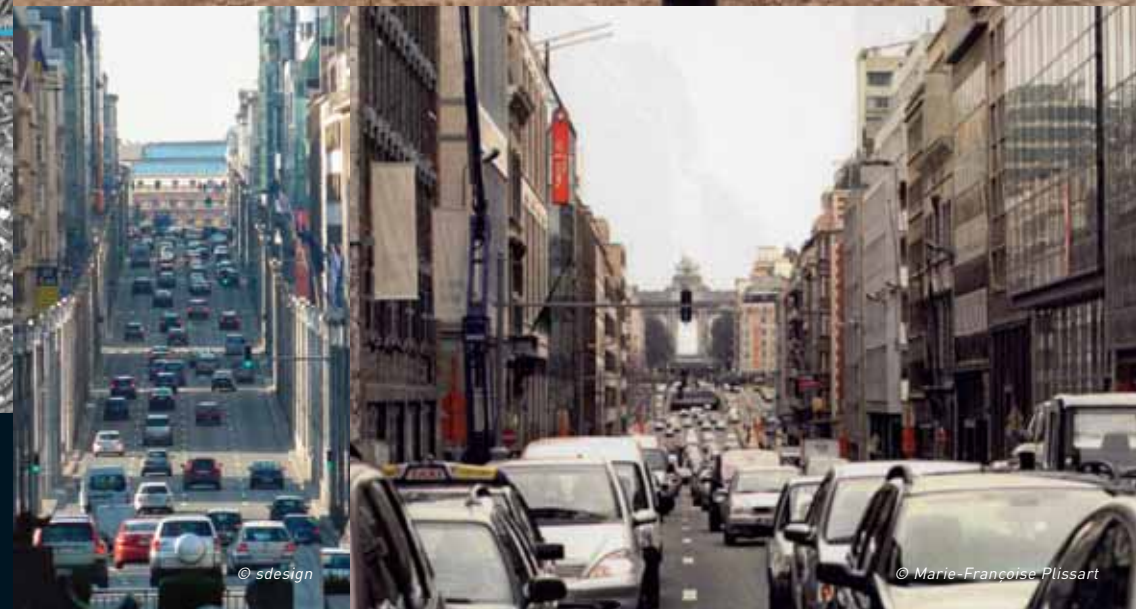
Occupations de la Commission européenne / Localisaties van de Europese Commissie /
Localisations of European Commission

© Marie-Françoise Plissart

Axe historique de la rue de la Loi _ De historische as van de Wetstraat _ Historic line of the Rue de la Loi
1. © Architectenbureau M & J-M Jaspers / J. Eyers & Partners - 2. © Photo Marcel Van Hulst - 3. © Architects & Engineers Philippe Samyn & Partners, Studio Valle Progettazioni, Burol Hapold Limited - 4. ©Photo Joël Claisse Architecture

© sdesign

© Marie-Françoise Plissart

FR

La compétition d'urbanisme visant la "définition d'une forme urbaine pour la rue de la Loi et ses abords" a été lancée le 3 avril 2008 par le ministre président de la Région bruxelloise, Charles Picqué, et le vice président de la Commission européenne, Siim Kallas, sous la forme d'un marché public de services. La sélection s'est effectuée en deux étapes sur proposition d'un comité d'avis international.

1. Sélection de cinq équipes parmi les 35 candidatures introduites (juillet 2008):

- Équipe menée par OMA/NFA;
- Équipe menée par JDS Architects / Secchi-Vigano;
- Équipe menée par Fletcher Priest Architects/WIT Architecten;
- Équipe menée par Xaveer De Geyter Architects;
- Équipe menée par l'Atelier Christian de Portzamparc.

2. Le projet de l'Atelier Christian de Portzamparc est retenu en mars 2009. Le ministre président charge l'équipe de Portzamparc d'approfondir l'esquisse qui a été proposée.

Le comité d'avis était composé de 12 membres:

- 2 représentants de la Région de Bruxelles-Capitale;
- 2 représentants de la Commission européenne;
- 2 représentants de la Ville de Bruxelles.
- 6 experts internationaux, choisis via les représentations permanentes auprès de l'Union européenne¹.

À l'exception d'Olivier Bastin², architecte et président du comité d'avis, les représentants des institutions publiques étaient des fonctionnaires. Chacun pouvait se prévaloir d'une connaissance

pointue du quartier européen.

Les experts internationaux étaient des professionnels de l'urbanisme, praticiens, professeurs d'université, conseillers des pouvoirs publics. Cette composition assurait la qualité et l'indépendance du Comité d'avis.

Les principales dates de la compétition

3.04.2008

Lancement de la compétition

30.05.2008

Réception de 35 candidatures

17-18.06.2008

Réunion du comité d'avis

10.07.2008

Sélection des 5 équipes

30.10.2008

Remise des esquisses

12-14.11.2008

Réunion du comité d'avis

9-10.02.2009

2e réunion du comité d'avis

5.03.2009

Désignation de l'Atelier de Portzamparc comme lauréat du marché

12.2009

Fin de la mission de l'Atelier de Portzamparc

¹ Représentants de la Région de Bruxelles Capitale: Catherine Fierens, Bruxelles-Mobilité, Olivier Bastin, Bureau l'Escaut et Professeur à La Cambre; représentants de la Ville de Bruxelles: Jean-Pierre Demeure, directeur du service Urbanisme, Sarah Moutury, cellule Plan; représentants de la Commission européenne: Alain Scriban, directeur de la DG Admin, Gábor Zupkó, directeur de l'OIB; experts européens: Mark Ülár (Estonie), Niels Østergård (Danemark), Christian Bauer (Luxembourg), Gintaras Čaikauskas (Lituanie), Romuald Loegler (Pologne), Aleksander S. Ostan (Slovenie).

² Olivier Bastin est devenu le premier maître-architecte de la Région de Bruxelles Capitale en décembre 2009.

NL

De stedenbouwkundige wedstrijd voor het "definiëren van een stadsvorm voor de Wetstraat en naaste omgeving" werd gelanceerd op 3 april 2008 door de Minister-Voorzitter van het Brussels Gewest, Charles Picqué, en de Vice-Voorzitter van de Europese Commissie, Siim Kallas, in de vorm van een overheidsopdracht van diensten. De selectie gebeurde in twee fasen op voorstel van een internationaal adviescomité.

1. Selectie van 5 teams uit de 35 ingediende kandidaturen (juli 2008):

- Team geleid door OMA/NFA;
- Team geleid door JDS Architects/Secchi-Vigano;
- Team geleid door Fletcher Priest Architects/WIT Architecten;
- Team geleid door Xaveer De Geyter Architects;
- Team geleid door Atelier Christian de Portzamparc.

2. Het project van Atelier Christian de Portzamparc werd in maart 2009 uitgekozen. De Minister-Voorzitter gelastte het team van Portzamparc om het voorgestelde ontwerp verder uit te diepen.

Het adviescomité bestond uit 12 leden:

- 2 vertegenwoordigers van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- 2 vertegenwoordigers van de Europese Commissie;
- 2 vertegenwoordigers van de Stad Brussel;
- 6 internationale deskundigen, uitgekozen door de permanente vertegenwoordiging bij de Europese Unie¹.

Met uitzondering van Olivier Bastin², architect en voorzitter van het adviescomité, waren de vertegenwoordigers van de openbare instellingen ambtenaren. Elk van hen kon praten op een grondige

Projet urbain Loi _ Stadsproject Wet _ Urban Project Loi

Déroulement de la compétition _ Verloop van de wedstrijd _ Stages of the competition

EN

kennis van de Europese wijk.

De internationale deskundigen waren specialisten uit de stedenbouw, mensen uit de praktijk, universiteitsprofessoren, overheidsadviseurs. Deze samenstelling stond borg voor de kwaliteit en onafhankelijkheid van het Adviescomité.

De belangrijkste datums van de wedstrijd

3.04.2008

Lancering van de wedstrijd

30.05.2008

Ontvangst van 35 kandidaturen

17-18.06.2008

Vergadering van het adviescomité

10.07.2008

Selectie van de 5 teams

30.10.2008

Indiening van de ontwerpvoorstellen

12-14.11.2008

Vergadering van het adviescomité

9-10.02.2009

2de vergadering van het adviescomité

5.03.2009

Aanwijzing van Atelier de Portzamparc als lauréat van de opdracht

12.2009

Einde van de opdracht van Atelier de Portzamparc

¹ Vertegenwoordigers van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: Catherine Fierens, Brussel-Mobilité, Olivier Bastin, Kantoor l'Escaut en docent aan La Cambre; vertegenwoordigers van de Stad Brussel: Jean-Pierre Demeure, directeur van de Dienst Stedenbouw, Sarah Moutury, cel Plan; vertegenwoordigers van de Europese Commissie: Alain Scriban, Directeur van het DG Admin, Gábor Zupkó, directeur van het OIB; Europese deskundigen: Mark Ülár (Estonië), Niels Østergård (Denemarken), Christian Bauer (Luxemburg), Gintaras Čaikauskas (Litouwen), Romuald Loegler (Polen), Aleksander S. Ostan (Slovenië).

² Olivier Bastin werd in december 2009 benoemd tot eerste Bouwmeester van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

The planning competition which aimed at the 'definition of an urban shape for the Rue de la Loi and its surroundings' was launched on 3 April 2008 by the Minister-President of the Brussels-Capital Region, Charles Picqué, and the vice president of the European Commission Siim Kallas in the form of a public contract for services. Adjudication was carried out in two stages on the proposal of an international advisory committee.

1. Selection of five teams from the 35 applications received (July 2008):

- Team led by OMA/NFA;
- Team led by JDS Architects/Secchi-Vigano;
- Team led by Fletcher Priest Architects/WIT Architecten;
- Team led by Xaveer De Geyter Architects;
- Team led by the Atelier Christian de Portzamparc.

2. The project designed by the Atelier Christian de Portzamparc was selected in March 2009. The Minister President invited the Portzamparc team to further develop the blueprint which it had submitted.

The advisory committee consisted of 12 members:

- 2 Ministry of the Brussels-Capital Region representatives;
- 2 European Commission Representatives;
- 2 Brussels Town Representatives;
- 6 international experts, chosen via the permanent representations to the European Union¹.

With the exception of Olivier Bastin², architect and president of the advisory committee, the representatives of public

institutions were all senior civil servants. All could boast of specialist knowledge of the European district. The international experts were planning professionals, practitioners, university professors and public authority advisors. This composition guaranteed the quality and independence of the advisory committee.

Main competition dates

3.04.2008

Competition launch

30.05.2008

Reception of 35 applications

17-18.06.2008

Advisory committee meeting

10.07.2008

Selection of 5 teams

30.10.2008

Submission of entries

12-14.11.2008

Advisory committee meeting

9-10.02.2009

2nd Advisory committee meeting

5.03.2009

Award of the contract to Atelier de Portzamparc

12.2009

Conclusion of Atelier de Portzamparc's task

¹ Representatives of the Brussels-Capital Region: Catherine Fierens of Bruxelles-Mobilité, Olivier Bastin of the l'Escaut consultancy and professor at La Cambre; representatives of Brussels-Town: planning department director Jean-Pierre Demeure and Sarah Moutury of the Plan Unit; representatives of the European Commission: Alain Scriban, director at DG Admin and Gábor Zupkó, director of the OIB; European experts: Mark Ülár (Estonia), Niels Østergård (Denmark), Christian Bauer (Luxembourg), Gintaras Čaikauskas (Lithuania), Romuald Loegler (Poland), Aleksander S. Ostan (Slovenia).

² Olivier Bastin was appointed the first master-architect of the Brussels Capital Region in December 2009.

OMA / NFA

Rem Koolhaas / Nicolas Firket “BrEUssels”

FR

Rem Koolhaas est souvent considéré comme un des architectes-penseurs de la construction européenne et de son image. En effet, l'OMA son agence de Rotterdam, travaille sur la question depuis plus d'une décennie, avec notamment son étude sur l'identité européenne commanditée par Romano Prodi dans le cadre du "rapport des sages" en 2001. L'OMA a également été l'auteur de l'exposition « The image of Europe » installée sous chapiteau au rond-point Schuman en 2005. Rem Koolhaas participe actuellement au groupe de réflexion "Europe 2020", visant à déterminer les objectifs de l'évolution de l'union dans cette décennie.

NFA est une agence fondée à Bruxelles en 2006 par un ancien associé de Rem Koolhaas ayant travaillé sur la question Européenne depuis l'étude Prodi. Sa proposition d'association avec OMA pour la "Projet urbain Loi" fut l'occasion de donner forme à ce qui était resté jusqu'alors un discours.

Deux ensembles de demandes contradictoires sous-tendent cette compétition :

- Améliorer la qualité urbaine de la très congestionnée «Rue de la Loi» en doublant sa densité,

- Créer un nouveau quartier Européen sur un site déjà occupé par un exemple classique de la ville Européenne.

La première question est morphologique, la seconde symbolique.

En réponse à la morphologie, nous pro-

NL

Rem Koolhaas wordt vaak beschouwd als één van de architecten-denkers die aan de basis ligt van de bouw van Europa en zijn imago. OMA, zijn bureau in Rotterdam, werkt immers al meer dan een decennium rond dat thema, met onder meer zijn studie rond de Europese identiteit, in opdracht van Romano Prodi in het kader van het "rapport der wijzen" in 2001. OMA was ook de auteur van de tentoonstelling "The image of Europe", die werd georganiseerd onder de grote tent op het Schumanplein in 2005. Rem Koolhaas zetelt momenteel in de denkgroep "Europe 2020", die de doelstellingen inzake de evolutie van de unie voor het komende decennium moet bepalen.

NFA is een agentschap dat in 2006 werd opgericht in Brussel door een gewezen partner van Rem Koolhaas, die sinds de Prodi-studie eveneens rond de Europese kwestie werkte. Het voorstel voor de vereniging met OMA rond het "Stadsproject Wet" was de gelegenheid bij uitstek om concreet vorm te geven aan een idee dat tot dan toe slechts een abstract gegeven was.

Deze wedstrijd is gebaseerd op twee engszins tegenstrijdige eisenpakketten:

- Verbetering van de stedelijke kwaliteit van de erg verzadigde "Wetstraat" door een verdubbeling van de dichtheid,

- Het creëren van een nieuwe Europese wijk op een site die reeds ingenomen is door een klassiek voorbeeld van de Europese stad.

EN

Rem Koolhaas is often regarded as one of the architectural theorists of the European project and its image. OMA, his Rotterdam-based architecture firm, has been working on these issues for over a decade, not least with its study of European identity commissioned by Romano Prodi at the time of the "wise men's report" in 2001. OMA also designed the exhibition "The Image of Europe" held under canvas at the Rond-Point Schuman in 2005. Rem Koolhaas is currently involved in the "Europe 2020" study group, which aims to identify the direction of the EU over the next decade.

NFA is a firm founded in Brussels in 2006 by a former partner of Rem Koolhaas who has worked on the European question since the time of the Prodi study. His suggestion that his firm should join with OMA for the "Loi urban project" gave form to what had previous been just a discussion.

Two sets of contradictory demands define this competition:

- To improve the urban qualities of the already congested Rue de la Loi by doubling its density.

- To create a new European quarter on a site which is already occupied by a classical example of the traditional European city.

The first issue is morphological, the second symbolic. To address the morphology, we introduce in Brussels the ancient European typology of the 'por-

FR

posons d'introduire à Bruxelles l'archétype Européen du "portique", emblème classique du "public".

Il forme un écran de masses ajourées introduisant dans la tranchée claustrophobe de la rue de la Loi une profondeur d'ouvertures latérales. Celles-ci définissent un espace politique convergeant, sinon une Agora.

Le portique est couronné par des éléments fédérateurs, parallèle à la rue de la Loi, alors soutenue comme axe Européen.

Perpendiculairement à cet axe politique, le logement, et de façon générale le "privé", est aligné de manière à ce que sa masse n'accroisse pas la pression sur la rue de la Loi. En tant que "Skyline", ce contraste d'orientation entre "l'euro-péen" et le "privé" représente un prototype de planification rétroactive qui ne se base pas sur la puissance brutale de la Tabula Rasa. Elle accepte les données d'un contexte et évite ainsi la stérilité d'un nouveau départ, qui risquerait de définir son articulation de l'espace politique entre le môle de Washington et la Cité Interdite.

En réponse au symbolisme nous identifions deux interruptions dans la rue de la Loi, ou l'apparition de deux sites de l'Europe, qui se joignent à ses autres entités incorporées dans la substance Bruxelloise. Ensemble, ces chaînes dispersées offrent une démonstration exemplaire de combinaison de modernité et d'histoire, essence du projet Européen.

NL

De eerste vraag is van morfologische aard, de tweede draait rond symboliek.

Als antwoord op de morfologische kwestie stellen wij voor om in Brussel het Europese archetypen van de "portiek" te introduceren, het klassieke embleem naar het brede publiek toe.

De portiek vormt een scherm van deels opengetrokken massa's, dat in de claustrofobische nauwte van de Wetstraat een diepte van laterale openingen introduceert. Dit geheel geeft vorm aan een convergerende politieke ruimte of een agora.

De portiek wordt afgewerkt met verenigende elementen, parallel aan de Wetstraat, die hierdoor wordt bevestigd als Europese as.

Loodrecht op die politieke as wordt de woonfunctie, en meer algemeen het "private leven", zodanig in lijn gebracht dat de massa ervan niet de druk op de Wetstraat verhoogt. Wat de "Skyline" betreft, vormt die contrasterende oriëntatie van het "Europese leven" en het "privéleven" een prototype van retroactieve planning, waarbij men niet hoeft uit te gaan van de brute kracht van de Tabula Rasa. Dit ontwerp verzoent zich met de gegevens van de context en vermijdt aldus de sterilité van een nieuwe start, waarbij de definiëring van de politieke ruimte ergens tussen Washington Mall en de Verboden Stad zou komen te liggen.

Als antwoord op de symbolische kwestie identificeren we twee breekpunten in de Wetstraat, twee nieuwe Europese sites, die een geheel vormen met de andere Europese entiteiten in het Brusselse stadsweefsel. Samen vormt die verspreide keten van "eurosites" een voorbeeldige combinatie van moderniteit en geschiedenis, de essentie van het Europese project.

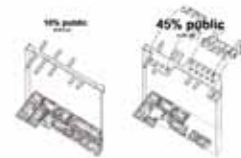
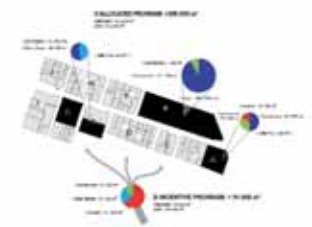
EN

tico', the classical emblem of the 'public'. It forms a screen of shifted footprints that introduces in the claustrophobic street wall of the Rue de la Loi a lateral depth of openings that defines a linear political space, if not an agora. The portico is 'capped' with federating elements parallel to the Rue de la Loi that defines a "European" axis.

At right angles to this political axis, housing and in general, the "private", will be aligned perpendicular to the street, so that its bulk does not reinforce the pressure on the Rue de la Loi. As a skyline, the contrast between the 'European' and the 'private' orientation, represents a prototype of retroactive planning that is not based on the brute power of the Tabula Rasa, but that accepts the givens of context to avoid the sterility of a new beginning that typically defines articulations of political space from Washington's mall to the Forbidden City.

To address the symbolism, we identify two European "sites" or interruptions, in the Rue de la Loi. Together with the existing, European entities, they form a sequence of European fragments embedded in the existing Brussels substance. Together this chain of fragments offers an exemplary demonstration of the combination of the modernity and history which is the essence of the European project.

OMA-NFA / RUE DE LA LOI

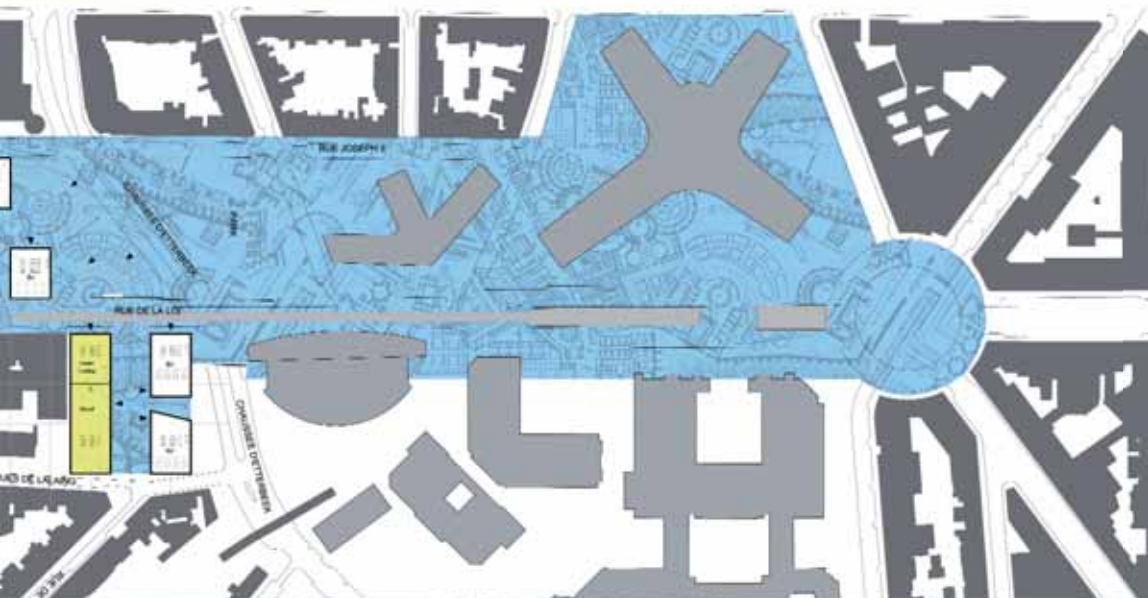
TWO SETS OF CONTRADICTORY DEMANDS DEFINE THIS COMPETITION:

TO IMPROVE THE URBAN QUALITIES OF THE ALREADY CONGESTED RUE DE LA LOI BY DOUBLING ITS DENSITY.
TO CREATE A NEW EUROPEAN QUARTER ON A SITE ALREADY OCCUPIED BY A CLASSICAL EXAMPLE OF THE TRADITIONAL EUROPEAN CITY.

THE FIRST ISSUE IS MORPHOLOGICAL, THE SECOND SYMBOLIC.
TO ADDRESS THE MORPHOLOGY, WE INTRODUCE IN BRUSSELS THE ANCIENT EUROPEAN TYPOLOGY OF THE 'PORTICO', THE CLASSICAL EMBLEM OF THE 'PUBLIC'. IT FORMS A SCREEN OF SHIFTED FOOTPRINTS THAT INTRODUCES IN THE CLAUSTROPHOBIC STREET WALL OF THE RUE DE LA LOI A LATERAL DEPTH OF OPENINGS THAT DEFINES A LINEAR POLITICAL SPACE, IF NOT AN AGORA. THE PORTICO IS 'CAPPED' WITH FEDERATING ELEMENTS PARALLEL TO THE RUE DE LA LOI THAT DEFINES A "EUROPEAN" AXIS.

AT RIGHT ANGLES TO THIS POLITICAL AXIS, HOUSING AND IN GENERAL, THE "PRIVATE", WILL BE ALIGNED PERPENDICULAR TO THE STREET, SO THAT ITS BULK DOES NOT REINFORCE THE PRESSURE ON THE RUE DE LA LOI AS A SKYLINE. THE CONTRAST BETWEEN THE "EUROPEAN" AND THE "PRIVATE" ORIENTATION, REPRESENTS A PROTOTYPE OF RETROACTIVE PLANNING THAT IS NOT BASED ON THE BRUTE POWER OF THE TABULA RASA, BUT THAT ACCEPTS THE GIVENS OF CONTEXT TO AVOID THE STERILITY OF A NEW BEGINNING THAT TYPICALLY DEFINES ARTICULATIONS OF POLITICAL SPACE FROM WASHINGTON'S MALL TO THE FORBIDDEN CITY.

TO ADDRESS THE SYMBOLISM, WE IDENTIFY TWO EUROPEAN "SITES" OR INTERRUPTIONS, IN THE RUE DE LA LOI.
TOGETHER WITH THE EXISTING, EUROPEAN ENTITIES, THEY FORM A SEQUENCE OF EUROPEAN FRAGMENTS EMBEDDED IN THE EXISTING BRUSSELS SUBSTANCE. TOGETHER THIS CHAIN OF FRAGMENTS OFFERS AN EXEMPLARY DEMONSTRATION OF THE COMBINATION OF THE MODERNITY AND HISTORY WHICH IS THE ESSENCE OF THE EUROPEAN PROJECT.

JDS Architects / Secchi-Vigano

Julien De Smedt

“United in Diversity”

FR

PHILOSOPHIE ET ÉLÉMENTS ESSENTIELS

Notre projet poursuit 2 objectifs principaux : élargir le domaine de l'espace public et créer une image forte de l'Europe au cœur de Bruxelles.

Ces objectifs suscitent une série de visions sur la ville et le programme, ainsi que 2 stratégies initialement analysées dans le cadre de scénarios globaux - table rase et stratification - démontrant le potentiel de chaque approche.

La proposition définitive porte sur une série de configurations spatiales possibles.

SYMBOLISME

Sur le plan symbolique et spatial, l'Europe est un grand dôme partagé par tous et sous lequel les flux de la ville sont autonomes. La devise de l'Union européenne est "Unie dans la diversité". Toutefois, l'Union ne s'est pas dotée d'un profil architectural propre, contrairement à la tendance en vigueur dans d'autres institutions. Comment pouvons-nous représenter ce dilemme?

MIXITÉ DES FONCTIONS ET INTÉGRATION DANS LES QUARTIERS VOISINS ET LA VILLE

La densification de la Rue de la Loi constitue également une occasion de repenser son intégration dans le reste de la ville. 4+1 thèmes urbains définissent un réseau d'espaces publics qui serviraient de fil directeur pour lesdites transformations.

NL

FILOSOFIE EN SLEUTELELEMENTEN

Ons project streeft 2 grote doelstellingen na: een verruiming van het openbare domein en het uitbouwen van een sterk imago van Europa in het hart van Brussel.

Die doelstellingen leiden tot een aantal visies op de stad en het programma, alsook twee strategieën die aanvankelijk werden bestudeerd in globalere scenario's - tabula rasa en stratificatie - en die het potentieel van elke benadering aantonen.

Het eindvoorstel schuift een aantal mogelijke ruimtelijke configuraties naar voor.

SYMBOLIEK

Europa is, symbolisch en ruimtelijk, een gemeenschappelijke grote koepel: daaronder werken de stromingen van de stad autonoom. Het motto van de Europese Unie is 'Verenigd in verscheidenheid', maar de Unie heeft zichzelf nog niet geprofileerd via architectuur, zoals andere instellingen vaak doen. Hoe kunnen we dit dilemma voorstellen?

FUNCTIONEEL GEMENGD KARAKTER EN INTEGRATIE IN DE OMLIGGENDE WIJKEN EN DE STAD

De verdichting van de Wetstraat is ook een gelegenheid om de relatie van die as met de rest van de stad opnieuw onder de loep te nemen. 4+1 stadsthema's definiëren een netwerk van openbare ruimtes dat als leidraad moet dienen voor de vermelde transformaties.

EN

PHILOSOPHY AND KEY ELEMENTS

Our project has 2 main goals: widen the realm of public space and build a strong image of Europe in the heart of Brussels.

These goals trigger a series of regards over the city and the program, and 2 strategies initially studied in stretched scenarios - tabula rasa and stratification - showing the potential of each approach.

The final proposal shows a series of possible spatial configurations.

SYMBOLISM

Europe is, symbolically and spatially, a vast shared cape: under it the flows of the city are self-governing. The European Union's motto is 'United in diversity' but the Union hasn't profiled itself with architecture unlike other institutions tend to do. How can we represent this dilemma?

MIXITY OF FUNCTIONS AND INTEGRATION INTO NEIGHBOURING DISTRICTS AND THE CITY

The densification of RDL is also an opportunity to rethink its relationship with the rest of the City. 4+1 urban themes define a network of public spaces that would guide the said transformations.

EXTERIOR OF THE EUROPEAN GARDEN LOOKING TOWARDS THE ETTESBEEK

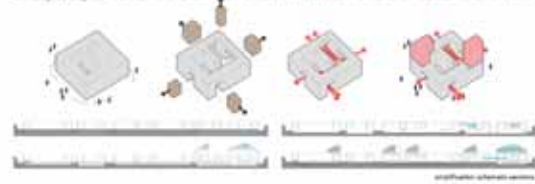
EXTERIOR LOOKING DOWN ON EUROPEAN PROMENADE FROM BERLAARST BUILDING

STRATEGIES: TWO SCENARIOS

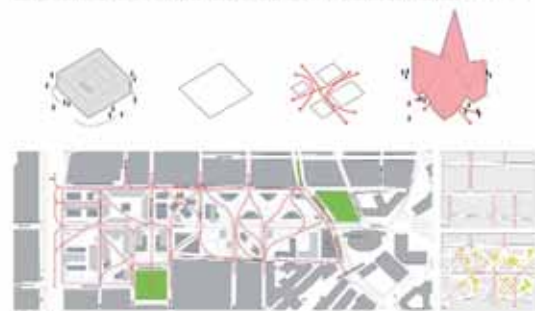
1. STRATIFICATION

This scenario is based on the idea of the 'green roof' concept. It is a way to create a green roof on top of the existing building. The green roof is a layer of vegetation that grows on a waterproofing layer. It can be used for a variety of purposes, such as reducing energy consumption, improving air quality, and creating a green space for the community.

2. TABULA RASA

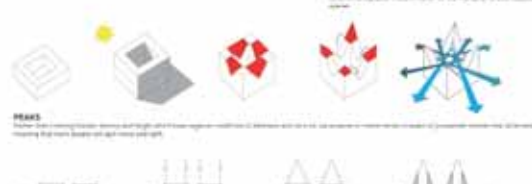
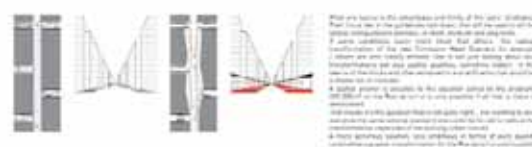
This scenario is based on the idea of the 'tabula rasa' concept. It is a way to create a new building from scratch. The tabula rasa is a blank slate, and the new building is built on top of it. This allows for a more flexible and innovative design.

PERIODICITY

TOOLBOX OF RULES

RUE DE LA LOI TO CHAUSSEE D'ETTESBEEK AND HAREBEEK STATION

PARK TO BLOCK B

CHURCH TO CHURCH

RUE DE TREVEL: A EUROPEAN PROMENADE

CHURCH TO CHURCH

PARK TO BLOCK B

CHURCH TO CHURCH

PARK TO BLOCK B

CHURCH TO CHURCH

PARK TO BLOCK B

CHURCH TO CHURCH

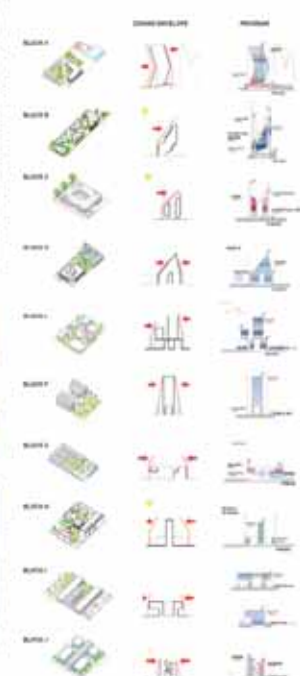
PARK TO BLOCK B

CHURCH TO CHURCH

PARK TO BLOCK B

BLOCK ZONING

PHASING

IMMEDIATE

SHORT-TERM (5-10 YEARS)

MEDIUM-TERM (10-20 YEARS)

LONG-TERM (20-50 YEARS)

Fletcher Priest Architects / WIT architecten

“Spatial orchestration: local/global”

Jonathan Kendall

FR

PHILOSOPHIE ET ÉLÉMENTS ESSENTIELS

Nous avons réagi à la juxtaposition réalisée par le site des grilles formelles et médiévales, des axes des Beaux-arts, de l'urbanisme des objets modernistes et de la topographie de la vallée. Une "super artère" est créée entre la rue Joseph II et la Rue de la Loi où les biens existants peuvent accueillir et déclencher une transformation, avec des "moments exceptionnels" dans les rues nord-sud. Chacun d'entre eux enrichit et ajoute de nouveaux programmes et espaces. Cette stratégie peut s'étendre au travers du Quartier Léopold.

SYMBOLISME

La proposition envisage une nouvelle identité pour l'UE dans la ville. Elle précise la situation de certains bâtiments importants et la manière dont ils s'intègrent dans l'espace public, permettant aux institutions qu'ils abritent d'établir un lien positif avec le monde extérieur. Les nouveaux bâtiments qui doivent être occupés par la Commission deviennent des exemples représentatifs en termes de qualité spatiale et de performance environnementale. Leur souci du domaine public devient une représentation symbolique d'une nouvelle attitude à l'égard des habitants de la ville.

MIXITÉ DES FONCTIONS

La proposition introduit des fonctions résidentielles et commerciales comme moyens de créer la diversité, avec des

NL

FILOSOFIE EN SLEUTELELEMENTEN

We hebben ons laten inspireren door de combinatie van formele en middeleeuwse raster die eigen is aan de site, samen met de assen van kunstige gebouwen, een urbanistisch geheel van modernistische objecten en de topografie van het rivierdal. Er wordt een 'superstrook' tot stand gebracht tussen de Jozef II-sstraat en de Wetstraat, waar de bestaande eigendommen de aanzet kunnen geven tot de nodige transformatie, samen met "uitzonderlijke accentpunten" op de noord-zuidelijke straten. Elk daarvan vormt een verrijking en biedt nieuwe programma's en ruimtes. De strategie kan worden doorgetrokken tot de Leopoldwijk.

SYMBOLIEK

Het voorstel geeft de EU een nieuwe identiteit in de stad. Het bepaalt de locatie van opmerkelijke gebouwen en hun interactie met de openbare ruimte, waardoor de instellingen kunnen komen tot een positieve wisselwerking met de buitenwereld. De nieuwe gebouwen die bestemd zijn voor de Commissie, krijgen een voorbeeldrol door hun ruimtelijke kwaliteiten en hun milieuprestaties. De klemtoon die daarbij wordt gelegd op het openbare domein, wordt symbolisch voor de nieuwe houding tegenover de bewoners van de stad.

FUNCTIONEEL GEMENGD KARAKTER

Het voorstel ziet de woonfunctie en han-

EN

PHILOSOPHY AND KEY ELEMENTS

We have responded to the site's juxtaposition of formal and medieval grids, Beaux-Arts axes, an urbanism of modernist objects and the topography of the river valley. A 'superstrip' is created between Josef II and Rue de la Loi where existing ownership can accommodate and trigger transformation, together with 'exceptional moments' on the north-south streets. Each enriches and adds new programmes and spaces. The strategy can extend across Quartier Léopold.

SYMBOLISM

The proposal provides a new identity for the EU within the city. It defines the location of significant buildings and how they engage with public space, allowing its institutions to relate positively to the external world. The new buildings to be occupied by the Commission become working exemplars in their spatial quality and environmental performance. Their focus on public realm becomes a symbolic representation of a new attitude to the inhabitants of the city.

MIXITY OF FUNCTIONS

The proposal introduces residential and retail uses as a means to create diversity, with activity throughout the day and week. Rather than distribute these uniformly, specific locations create concentrated life, reinforcing north-south connections at Place de la Science.

FR

activités quotidiennes et hebdomadaires. Plutôt que de les répartir de manière uniforme, certains sites créent une concentration de vie, renforçant les liens nord-sud sur la Place de la Science.

INTÉGRATION DANS LES QUARTIERS VOISINS ET LA VILLE

Des connexions perpendiculaires informelles relient les communautés actuellement divisées par la rue et deux liaisons stratégiques permettent de mettre l'accent sur l'espace et les activités publiques. Une connexion entre la Rue de la Loi et la Rue de Trèves relie le Parlement et la Commission, intégrant de nouvelles installations dans des activités UE plus étoffées. Un carrefour essentiel vers l'est identifie le nouveau quartier avec une tour indépendante et un paysage. Le bloc est érodé pour créer un nouveau réseau d'arcades, de cours et de lieux de rassemblement dans et sous la série de bâtiments existants.

Notre proposition organise une relation entre le local et le supra-local, entre les structures architecturales et urbaines, entre la mobilité et le mouvement, fusionnant le local et l'international.

NL

delfunctie als middelen om te komen tot verscheidenheid, waardoor wordt gezorgd voor de nodige activiteit, dag in, dag uit, gedurende de hele week. In plaats van die gelijkmatig te verspreiden, zorgen specifieke locaties voor een concentratie van de leefomgevingen, waardoor de noord-zuidverbindingen op het Wetenschapsplein worden versterkt.

INTEGRATIE IN DE OMLIGGENDE WIJKEN EN DE STAD

Informele loodrechte verbindingen zorgen voor de nodige connecties tussen gemeenschappen die vandaag van elkaar zijn gescheiden door de straat, en twee strategische verbindingen garanderen de nodige aandacht voor de openbare ruimte en activiteiten. Een verbinding tussen de Wetstraat en de Trierstraat verbindt Parlement en Commissie, waarbij tegelijkertijd nieuwe faciliteiten worden opgenomen in het uitgebreide kader van EU-activiteiten. Een hoofdkruispunt naar het oosten toe identificeert de nieuwe wijk met een alleenstaande toren en een landschapsinrichting. Het blok wordt "opengewerkt" om plaats te maken voor een nieuw netwerk van bogen, binnenpleinen en ontmoetingsplaatsen in en onder de bestaande gebouwenlijn.

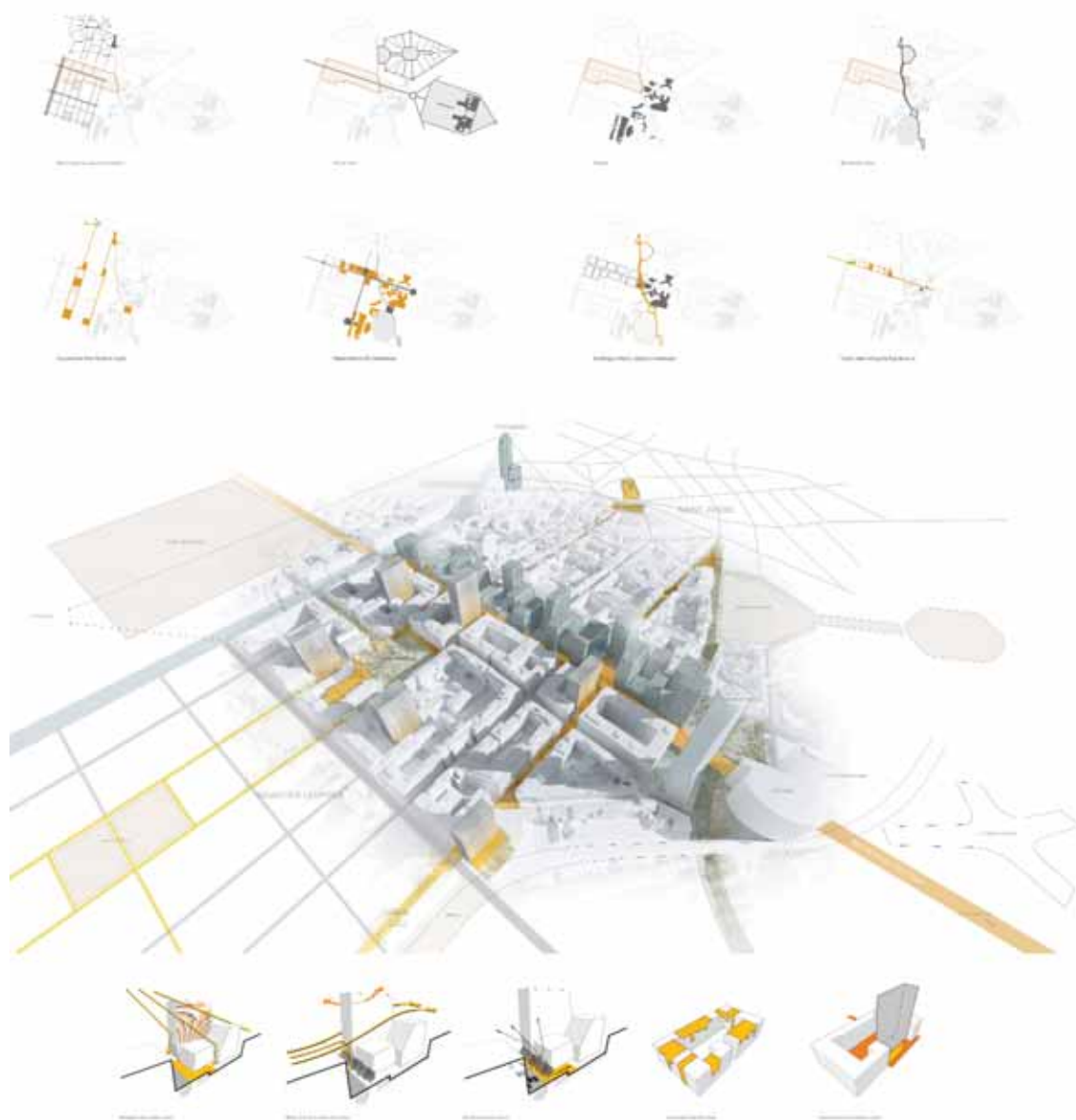
Ons voorstel orkestreert een relatie tussen het lokale en supralokale, architectuur en stadswefsel, mobiliteit en beweging, waardoor de lokale en internationale elementen mooi in mekaar vloeien.

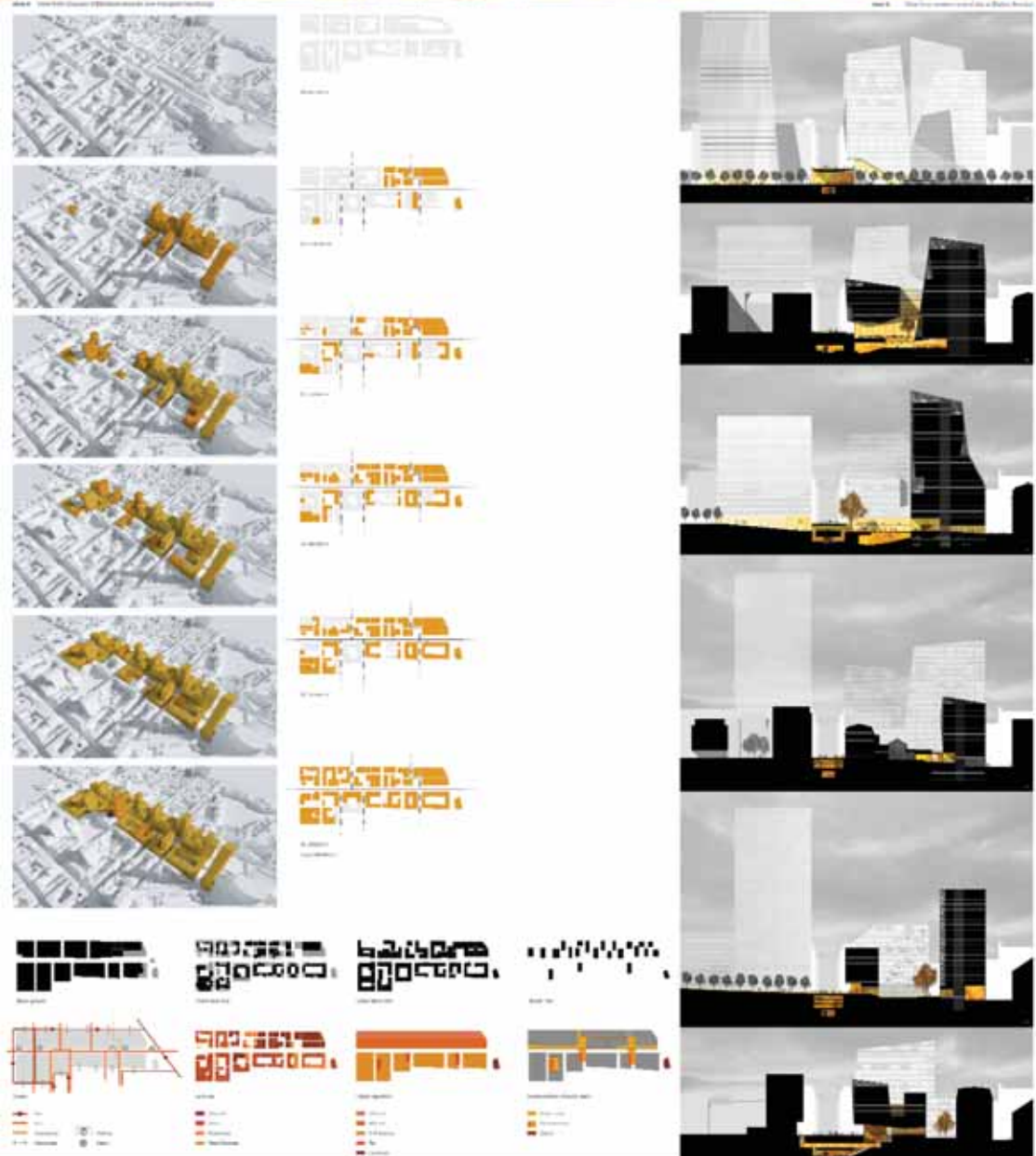
EN

INTEGRATION INTO NEIGHBOURING DISTRICTS AND THE CITY

Informal perpendicular connections link communities currently divided by the street and two strategic links provide a focus for public space and activity. A connection between Rue de la Loi and Rue de Treves links the Parliament and the Commission, embedding new facilities into wider EU activities. A key junction to the east identifies the new district with a freestanding tower and landscape. The block is eroded to bring a new network of arcades, courtyards and gathering spaces into and under the existing building line.

Our proposal orchestrates a relationship between local and supra-local, fabric and urban structure, mobility and movement, merging local and global.

Xaveer De Geyter Architects

Xaveer De Geyter

“Hardware for Europe”

FR

IMAGE

Comment représenter un pouvoir souvent invisible mais néanmoins très présent dans la vie quotidienne de ses citoyens?

La représentation de l'Europe dans sa capitale a été longuement troublée par la nature même du pouvoir supranational: à la genèse était un pouvoir purement économique qui s'est développé lentement et avec plusieurs périodes de crises institutionnelles. L'implantation de ses institutions dans Bruxelles s'est effectuée de façon quantitative et pragmatique, parfois cachée et surtout sans vision préalable. La comparaison avec les pouvoirs nationaux est défailante. Une vision d'ensemble pour le quartier européen ne peut être que rétroactive et doit s'intégrer dans un axe majeur sur lequel tous les autres types de pouvoir, nationaux, régionaux et locaux sont déjà installés.

HARDWARE FOR EUROPE

Il serait dangereux de trop attacher l'image de l'Europe à ses bureaux. L'Europe souffre depuis quelque temps d'une perception trop bureaucratique. Avec la décision de concentrer la plupart de ses bureaux dans un périmètre très restreint, un dilemme majeur surgit: quant à la représentation on imagine plutôt un espace public majeur, mais la présence du programme construit devient de plus en plus incontournable et dominant.

NL

IMAGE

Europa is een erg tweeledig begrip: enerzijds is het sterk aanwezig in het dagelijkse leven van de bewoners, en anderzijds blijven zijn vertegenwoordiging en imago erg vaag.

De vertegenwoordiging van Europa in de hoofdstad droeg lang de stempel van supranationale macht. Bij haar ontstaan was de Europese Unie dan ook hoofdzakelijk een economisch begrip, dat slechts geleidelijk aan uitgroeide tot een sterkere integratie van de Europese landen, een proces dat verscheidene institutionele crises doormaakte. De inplanting van de instellingen in Brussel gebeurde volgens een zeer pragmatische, kwalitatieve en soms haast promotionele logica, waarbij de instellingen hun intrek namen in de gebouwen die beschikbaar waren op de markt... doorgaans zonder een duidelijke "visie". Vergeleken met de architecturale vertegenwoordiging van de nationale overheidsinstanties, scoort Europa erg zwak en getuigt de Unie van weinig identiteit. Een globale visie voor de Europese wijk kan dan ook slechts verwezenlijkt worden op retroactieve wijze: met integratie van het bestaande kader van de as van de Wetstraat, waar reeds alle - lokale, regionale en nationale - machtsniveaus aanwezig zijn.

HARDWARE FOR EUROPE

Het zou gevaarlijk zijn om het toch al vrij bureaucratische imago van Europa te sterk te gaan koppelen aan zijn kanto-

EN

IMAGE

Europe is ambivalent: it is deeply present in all aspects of its citizens daily life and yet simultaneously extremely diffuse in its representation and image. The representation of Europe in its capital has been conditioned by the very nature of supranational power. At its genesis, the union of European states was mostly economical in nature. The concept of a stronger more integrated Europe evolved slowly through several institutional crisis. Consequently, the built materialization of its institutions followed a very pragmatic, progressive, quantitative, almost promotorial logic that consisted of inhabiting the available buildings offered by the market: there was never a clear 'vision'. In comparison to the representation of national powers through its buildings, that of Europe is weak, and fails to give it identity. An all encompassing vision for the European quarter can, therefore, only be retroactive: it has to integrate the framework of the existing 'Rue de la Loi' axis where all levels of local, regional and national power are already present.

HARDWARE FOR EUROPE

It would be dangerous to assimilate Europe's already increasingly bureaucratic image solely to the offices of its institutions. With the decision to concentrate these in a very re-stricted footprint a major dilemma arises: in terms of representation, a major public space would seem ideal, yet the extent of the

FR

L'image de l'Europe dans Bruxelles devra être multiple: espace public, bâtiments publics et mixité du quartier.

CONCEPT

Nous proposons de concentrer l'ensemble du programme dans un seul bloc urbain de haute densité, coupé par deux axes centraux: la rue de la Loi et la chaussée d'Etterbeek. A l'intérieur du projet, cette dernière est déplacée afin de redéfinir ses abords du côté ouest. Le carré s'impose comme un élément urbain tout à fait nouveau sur l'axe principal qui est formée par l'avenue de Tervuren et la rue de la Loi qui lie le parc du Cinquantenaire au parc de Bruxelles. Il rend plausible la transition aujourd'hui difficile entre le 'campus' du quartier Léopold et la grille autour de la rue de la Loi. Il s'impose en hauteur, mais il s'intègre de façon souple dans le tissu urbain existant.

NL

ren. De beslissing om het gros van zijn kantoren te concentreren in een vrij beperkte zone, heeft geleid tot een groot dilemma: voor de vertegenwoordiging zou een grote openbare ruimte ideaal zijn, maar het vereiste gebouwenpatrimonium is zo groot dat het steeds meer gaat domineren. Het imago van Europa in Brussel moet meer verscheidenheid vertonen: openbare ruimte, openbare gebouwen en een gemengde wijk.

CONCEPT

Ons project stelt voor om het volledige vereiste programma te concentreren in één enkel stadsblok met hoge dichtheid, dat wordt doorkruist door twee centrale assen: de Wetstraat en de Etterbeeksesteenweg. Binnen dat project wordt die Etterbeeksesteenweg verlegd om de westelijke kant ervan te herdefiniëren. Het vierkant blok profileert zich als een volkomen nieuw stadselement op de hoofdas die wordt gevormd door de Wetstraat en de Tervurenlaan, die het Jubelpark met het Koninklijk park verbindt. Dit project biedt een oplossing voor de moeilijke overgang tussen de "campus" van de Leopoldwijk en het raster rond de Wetstraat. Het is imposant in de hoogte, terwijl het zich toch vlot laat integreren in het bestaande stadsweefsel.

EN

required built program becomes more and more dominant and unavoidable. The image of Europe in Brussels will have to be diverse: public spaces, public buildings and mixity of the neighborhood.

CONCEPT

The project proposes to concentrate the whole required program in one unique high density urban block. This block is then cut by two central axis: the Rue de la Loi and the Chaussée d'Etterbeek. Within the proposed plot the latter is re-routed in order to redefine its western edge. The square-based project imposes itself as a completely new urban element on the major axis of the Rue de la Loi and Avenue de Tervueren which links the Cinquantenaire to the Royal park. The project allows for a plausible solution to the difficult transition between the 'campus' of the Leopold quarter and the grid around the Rue de la Loi. It imposes itself in section while still integrating seamlessly in the existing urban fabric.

PROJET
Le projet propose de concentrer l'ensemble du programme dans un seul bloc urbain de haute densité, coupé par deux axes centraux: la rue de la Loi et la chaussée d'Etterbeek. A l'intérieur du projet, cette dernière est déplacée afin de redéfinir ses abords du côté ouest. Le carré s'impose comme un élément urbain tout à fait nouveau sur l'axe principal qui est formée par l'avenue de Tervuren et la rue de la Loi qui lie le parc du Cinquantenaire au parc de Bruxelles. Il rend plausible la transition aujourd'hui difficile entre le 'campus' du quartier Léopold et la grille autour de la rue de la Loi. Il s'impose en hauteur, mais il s'intègre de façon souple dans le tissu urbain existant.

PROJET
Het project stelt voor om het volledige vereiste programma te concentreren in één enkel stadsblok met hoge dichtheid, dat wordt doorkruist door twee centrale assen: de Wetstraat en de Etterbeeksesteenweg. Binnen dat project wordt die Etterbeeksesteenweg verlegd om de westelijke kant ervan te herdefiniëren. Het vierkant blok profileert zich als een volkomen nieuw stadselement op de hoofdas die wordt gevormd door de Wetstraat en de Tervurenlaan, die het Jubelpark met het Koninklijk park verbindt. Dit project biedt een oplossing voor de moeilijke overgang tussen de "campus" van de Leopoldwijk en het raster rond de Wetstraat. Het is imposant in de hoogte, terwijl het zich toch vlot laat integreren in het bestaande stadsweefsel.

PROJET
The project proposes to concentrate the whole required program in one unique high density urban block. This block is then cut by two central axis: the Rue de la Loi and the Chaussée d'Etterbeek. Within the proposed plot the latter is re-routed in order to redefine its western edge. The square-based project imposes itself as a completely new urban element on the major axis of the Rue de la Loi and Avenue de Tervueren which links the Cinquantenaire to the Royal park. The project allows for a plausible solution to the difficult transition between the 'campus' of the Leopold quarter and the grid around the Rue de la Loi. It imposes itself in section while still integrating seamlessly in the existing urban fabric.

Atelier Christian de Portzamparc

Coteba Belgium / ARUP / Wirtz International

“Îlot par îlot, l'apparition d'une rue ouverte”

FR

Le site de la rue de la Loi est une chance pour l'installation de la Commission européenne qui sera au centre d'un quartier vivant et non repliée dans une cité administrative isolée. Et c'est une chance pour Bruxelles qui ouvre en son cœur son statut de capitale et de métropole mondiale.

La rue de la Loi, compose pour partie l'axe historique de la ville et abrite en son centre les institutions historiques Belges. Mais elle est un long corridor triste et fermée au milieu de cet axe qui va du "Parc Royal" en passant par les "Arcades du Cinquanteaire", elle est sombre et monotone et sans vie.

En 2008, un concours international a été organisé conjointement par la Région bruxelloise, la ville de Bruxelles et la Commission Européenne pour passer à un nouvel urbanisme et établir une mixité fonctionnelle et sociale en créant des logements, des commerces, des espaces publics, transformer la circulation et accueillir la Commission Euro-

NL

De site van de Wetstraat is een buitenkans voor de vestiging van de Europese Commissie, die zich te midden van een levend centrum zal bevinden, veeleer dan in een geïsoleerde administratieve wijk. En het is ook een buitenkans voor Brussel, dat hiermee zijn statuut van hoofdstad en wereldgrootstad kracht kan bijzetten.

De Wetstraat vormt een deel van de historische as van de stad en herbergt ook de historische Belgische instellingen. Maar het is een lange, droeve en ingesloten gang, te midden van die as die loopt van het "Koninklijk Park" over de "Bogen van het Jubelpark"... een sombere, monotone en levenloze aanblik.

In 2008 organiseerden het Brussels Gewest, de Stad Brussel en de Europese Commissie gezamenlijk een internationale wedstrijd als aanzet naar een nieuwe stedenbouw. Doel: het tot stand brengen van een functioneel en sociaal gemengd karakter door de creatie van woningen, handelszaken en openbare

NL

The Rue de la Loi site is an opportunity for the European Commission's new building, which will stand in the heart of a vibrant district, rather than being tucked away in an isolated office area. And it's an opportunity for Brussels, which is taking to heart its status as a capital and world metropolis.

The Rue de la Loi forms part of the historic axis of the town, and hosts the historic Belgian institutions. But it is a long, dull and enclosed corridor in the middle of the axis which runs from the Parc Royal through the Cinquanteaire arches; it is dreary, monotonous and lifeless.

In 2008, an international competition was organised jointly by the Brussels Region, Brussels-Town and the European Commission to move towards a new urban design and to establish a functional and social mix by creating housing, shops, and public spaces, transforming the traffic and welcoming the European Commission to new of-

peenne dans de nouveaux bureaux

Le projet de Christian de Portzamparc vise à créer progressivement un quartier tout nouveau où s'installe la Commission. Il est basé sur le concept de l'îlot ouvert, de la rue ouverte, de la transformation progressive de la ville, d'ouverture à l'aléatoire, à la coexistence des époques et des dimensions bâties.

Il s'agit d'établir des "règles du jeu" d'urbanisme qui permettent peu à peu à la ville de s'ouvrir vers le ciel, de s'agrandir, de s'amplifier verticalement et aussi, à la rue de s'ouvrir horizontalement, en profondeur, de chaque côté, vers son quartier. Le projet dégage des espaces libres au sol, des squares, crée des traversées entre le Nord et le Sud de la rue et régit l'implantation de bâtiments verticaux ponctuels en dialogue avec l'existant. C'est le jeu des ouvertures, de l'espace, de la lumière et des vues autant au sol qu'en aérien qui donne leur nouvelle valeur aux îlots et permet de combiner les immeubles existants conservés aux nouvelles constructions hautes.

Dans une opération d'aménagement qui mutualisera les intérêts des propriétaires, les terrains des immeubles assez nombreux qui ont une valeur d'usage dépassée sont utilisés pour installer soit des squares, "pocket parks", le long de la rue, soit des tours en retrait de l'alignement. Ainsi, deux gabarits « gigognes » apparaissent, le nouveau, plus haut, contenant l'ancien.

ruimten, de transformatie van het verkeer en de installatie van de Europese Commissie in nieuwe kantoren.

Het project van Christian de Portzamparc beoogt de geleidelijke opbouw van een volledig nieuwe wijk waar de Commissie haar intrek zou nemen. Het is gebaseerd op het concept van het open huizenblok, de open straat, de geleidelijke transformatie van de stad, een willekeurige openheid, een co-existentie van tijdperken en bouwprofielen.

Het komt erop aan stedenbouwkundige "spelregels" vast te leggen die het mogelijk maken om de stad beetje bij beetje open te trekken, te laten groeien, verticaal uit te breiden, terwijl de straat horizontaal kan worden opengetrokken, in de diepte, aan weerszijden en naar de wijk toe. Het project zorgt voor vrije ruimte op de grond, squares, creëert verbindingen tussen de noordelijke en de zuidelijke kant van de straat en controleert de inplanting van de verticale gebouwen in dialoog met de bestaande toestand. Het is precies dat spel van openheid, ruimte, licht en zichten, zowel op de grond als in de lucht, dat de huizenblokken hun nieuwe waarde geeft en het mogelijk maakt de bewaarde bestaande gebouwen te combineren met de nieuwe hoogbouw.

In het kader van een inrichtingsproject met oog voor de belangen van de eigenaars worden de terreinen van de talrijke "achterhaalde" gebouwen benut voor de installatie van pleintjes, "pocket parks", langs de straat, of torengedebouwen die achteruitge-

ties

The Christian de Portzamparc project aims gradually to create a completely new district into which the Commission will move. It is based on the concept of the open block, the open street, the gradual transformation of the town; openness to the unexpected, the co-existence of eras and building scales.

This is a matter of establishing the planning "rules of the game" which will enable the city to open up gradually towards the sky, expanding vertically, while the street itself opens up horizontally, in depth, on either side towards the surrounding district. The project will free open spaces on the ground, squares, crossings between the North and South sides of the street; and it will set out the ground rules for the introduction of vertical buildings in dialogue with the existing structures. It's this interplay of openings, space, light and views both at ground level and overhead that will give a new value to the existing blocks and make it possible to combine the retained existing buildings with the new high-rise constructions.

In an approach to development which will share the benefits among existing property owners, the land belonging to the many buildings which have outlived their usefulness will be used to create squares, "pocket parks" along the length of the road, or tower blocks set back from its frontage. Thus two 'nesting' volumes will appear, the new, higher volume containing the existing one.

FR

Le nouveau bâtiment de la Commission Européenne, dans le concert "vernaculaire" joue le rôle de soliste, situé sur le terrain qui lui est réservé. Plus pur, plus haut, symbole de l'institution, il se détache et parle à l'Europe et au monde, tandis que les tours de ce nouveau quartier requalifié "appartiennent" à Bruxelles.

Dans la rue de la Loi c'est une métamorphose: de la lumière, des vues latérales, le spectacle du ciel et des verticales se mêle aux hauteurs actuelles sans aucune sensation d'écrasement et au sol, se mélangent commerces, trottoirs, arbres, piétons, jardins, tramway ou bus et desserte automobile...

Christian de Portzamparc

NL

bouwd worden ten opzichte van de rooilijn. Aldus ontstaan twee "kangoeroebouwprofielen": het nieuwe, hogere profiel, dat het oude omvat.

Het nieuwe gebouw van de Europese Commissie, op zijn eigen terrein, krijgt in het "inheemse" concert een solistenrol toebedeeld. Het steekt af tegen de rest door zijn zuiverdere, hogere vormgeving en spreekt als symbool van de instelling tot Europa en tot de wereld, terwijl de andere torens van de nieuwe geherwaardeerde wijk "toebehooren" aan Brussel.

De Wetstraat wordt het decor van een metamorfose: het licht, de zijdelingse zichten, het openluchtpanorama en het verticale lijnenspel verzoenen zich met de huidige hoogtes zonder enig gevoel van verdrukking, terwijl op de grond handelszaken, voetpaden, bomen, voetgangers, tuinen, trams of bussen en autoverkeer een mooi harmonisch schouwspel bieden...

Christian de Portzamparc

EN

The new European Commission building will play the soloist's role in this vernacular concert, standing on the site set aside for it. Simpler, higher, the symbol of the institutions, it stands apart and speaks to Europe and the world, while the tower blocks of this newly regenerated district 'belong' to Brussels.

Along the Rue de la Loi, metamorphosis: light, the sight of the sky and the vertical forms mingle with the existing buildings with no sense of crowding, while at street level there mingle shops, pavements, trees, pedestrians, gardens, tram or bus routes and provision for cars...

Christian de Portzamparc

IN THE EUROPEAN INSTITUTIONS ZONE, THE STREET IS LIFELESS, GREY, NO SHOPPING, NO CULTURAL ACTIVITY.

1. There are only closed-in, blind blocks, a ground level visual saturation; the street forms a long, grim corridor, on which north and south sides bear no affiliations.

The blocks are closed-in.

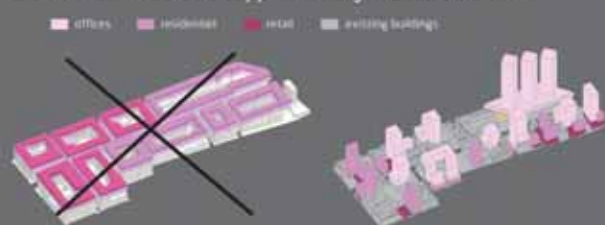

Existing circulation=blockage=corridor streets

Parks are arbitrarily sited, public spaces non-existent

2. How will 400 000 supplementary metres be sited?

Typically building regulation densification=catastrophic light and views

Demolitions that allow light and vistas, creating gardens and opening up the street

Building distinct vertical volumes, establishing a clear functional diversity

3. The ground level must be cleared, continuities and passages established, whilst keeping the light and the vista's

Seize construction opportunities, create urban islands and open street

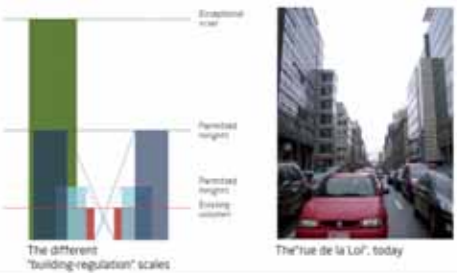
Project=crossways and openings

Project=parks and greenways established

4. We are to re-tracing the sites historical urban axis. The town must be opened up towards the sky, raised, expanded vertically. The new towers, are set-back from the existing street alignment

Three distinct 'scale environments' are established, the new volumes, longer and higher, containing the existing volumes.

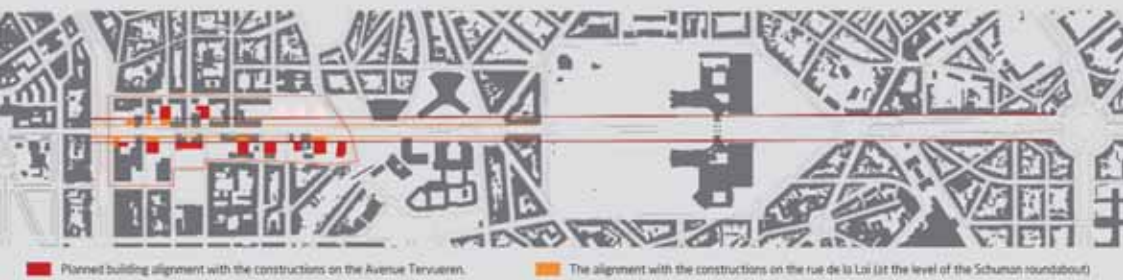

The "rue de la Loi" is to be metamorphosed, light, lateral vistas, the newfound sky and the vertical volumes mixing with the existing skyline without any sensation of crushing

6. A progressive transformation is established which evolves as new construction opportunities occur

The dynamics of horizon, and of the architectural diversity of future actors

5. To allow volumes of the past, the present and the future to co-exist: One of the transformational keys of the rue de la Loi.

A NEW URBAN HUB IS CREATED

© Marie-Françoise Plissart

© Marie-Françoise Plissart

Projet urbain Loi _ Stadsproject Wet _ Urban Project Loi

La faisabilité du projet _ De haalbaarheid van het project _ Project feasibility

FR

La faisabilité juridique du projet proposé par l'Atelier Christian de Portzamparc a été étudiée par le Cabinet NautaDutilh.

Le projet, destiné à être traduit dans un **PPAS**, induira des effets d'aubaine pour certains propriétaires mais aussi des effets de déveine pour d'autres. Il s'agit de proposer un mécanisme qui partage les plus-values dégagées sur certaines parcelles entre l'ensemble des propriétaires de l'îlot: **c'est de développement intégré par îlot** dont il est question ici.

Toute délivrance de permis d'urbanisme serait subordonnée à la présentation d'un projet qui mette en œuvre, au niveau de l'îlot, le projet de l'Atelier de Christian de Portzamparc. Les effets d'aubaine et de déveine seront résolus entre les propriétaires, le choix du mode de collaboration demeurera à leur totale discrétion.

NL

Het De juridische haalbaarheid van het project dat werd voorgesteld door Atelier Christian de Portzamparc werd bestudeerd door het advocatenkantoor NautaDutilh.

Het project, dat vertaald moet worden in een **BBP**, zal voor sommige eigenaars een meevaller zijn, maar zal ook negatieve gevolgen hebben voor andere eigenaars. Het komt erop aan een mechanisme voor te stellen dat de meerwaarden die worden verwezenlijkt op sommige percelen, zou verdelen onder alle eigenaars van het huizenblok: hier is sprake van **geïntegreerde ontwikkeling per huizenblok**.

Elke aflevering van stedenbouwkundige vergunning zou onderworpen worden aan de voorlegging van een ontwerp dat, op het niveau van het huizenblok, bijdraagt tot de verwezenlijking van het project van Atelier Christian de Portzamparc. De na- en voordelen moeten door de eigenaars onderling worden opgelost, waarbij zij zelf geheel vrij zijn in de keuze van de samenwerkingswijze.

EN

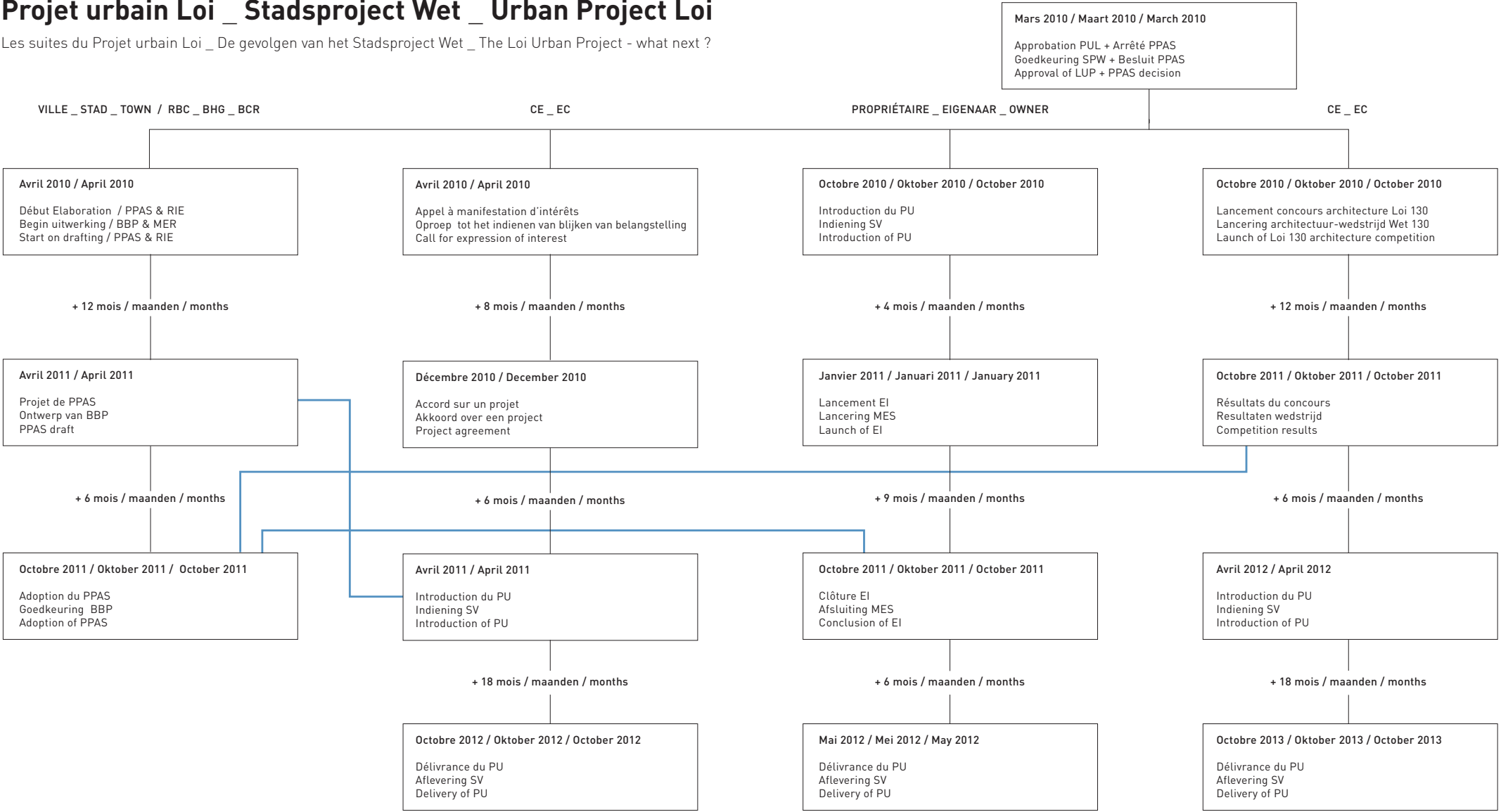
The legal feasibility of the project put forward by the Atelier Christian de Portzamparc has been examined by the NautaDutilh law firm.

The project, which will be translated into a **PPAS**, will bring something of a windfall to some property owners, but is also bad luck for others. It is a matter of devising a mechanism for sharing the added value acquired on certain plots among the owners of a block as a whole: **this is a case of integrated development by block**.

All issue of planning permits would be subject to the submission of a project which implements, within the given block, the project designed by Atelier de Christian de Portzamparc. The beneficial and detrimental impacts will be resolved between the owners of properties in the block; how they choose to collaborate will remain entirely at their discretion.

Projet urbain Loi _ Stadsproject Wet _ Urban Project Loi

Les suites du Projet urbain Loi _ De gevolgen van het Stadsproject Wet _ The Loi Urban Project - what next ?

FR

PU: Permis d'urbanisme
PPAS: Plan particulier d'affectation du sol
RIE: Rapport sur les Incidences Environnementales
EI: Etude d'incidences

NL

SV: Stedenbouwkundige vergunning
BBP: Bijzonder Bestemmingsplan
MER: Milieueffectenrapport
MES: Milieueffectenstudie

EN

PU: Planning permit
PPAS: Special Land Use Plan
RIE: Environmental Impact Report
EI: Impact Study

© Joël Claisse Architecture

© Joël Claisse Architecture

© Joël Claisse Architecture

© sdesign

© Joël Claisse Architecture

PRD: Le Plan Régional de Développement est un plan stratégique élaboré par l'ensemble du Gouvernement. De portée indicative, le PRD fixe les lignes de développement pour l'ensemble des matières dont la Région est compétente (aménagement, mobilité, environnement, économie, logement...). Il identifie les objectifs à atteindre et définit les actions stratégiques à mener pour les atteindre. Un nouveau PRD, dit Plan Régional de Développement Durable (PRDD) est actuellement en cours d'élaboration.

Pour en savoir plus: www.prd.irisnet.be

PDI: Le Plan de Développement International est un document stratégique élaboré par le Gouvernement de la RBC. Ce plan identifie 10 zones stratégiques (dont le quartier européen) destinées à promouvoir la région comme métropole internationale et assurant une répartition équilibrée des grandes infrastructures et grands équipements sur son territoire tout en préservant le bien-être des Bruxellois. Pour en savoir plus: www.demainbruxelles.be

Zone-levier: La notion de zones-leviers fait référence à des larges espaces urbains qui présentent soit une opportunité majeure pour le développement de la Région soit une situation jugée problématique. Le PRD définit 14 zones-leviers dont le quartier européen. L'instrument de mise en œuvre de ces zones est le schéma directeur.

Schéma Directeur: Instrument de planification à valeur indicative, le schéma directeur a été créé par le PRD. Celui-ci vise à dresser les grandes lignes de développement d'une zone-levier. Il vise également à établir une meilleure coordination entre les acteurs et à impliquer les citoyens via un large processus de participation. Pour en savoir plus: www.bruxelles.irisnet.be

PPAS: Un Plan Particulier d'Affectation du Sol est un plan réglementaire réalisé par une commune sur certaines zones de son territoire. Un PPAS précise les affectations autorisées, définit des zones constructibles et non constructibles, délimite les espaces publics et les espaces privés, précise les gabarits...

Projet urbain Loi: Terme couramment utilisé pour identifier le projet de définition d'une forme urbaine pour la rue de la Loi et ses abords.

GewOP: Het Gewestelijk Ontwikkelingsplan is een strategisch plan uitgewerkt door de volledige Regering. Het GewOP, dat een indicatieve waarde heeft, bepaalt de krachtlijnen voor de ontwikkeling inzake alle aangelegenheden waarvoor het Gewest bevoegd is (ruimtelijke ordening, mobiliteit, milieu, economie, huisvesting...). Het identificeert de doelstellingen en definieert de strategische handelingen die vereist zijn om die doelstellingen te verwezenlijken. Momenteel wordt gewerkt aan een nieuw GewOP, het zogenaamd Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO). Voor meer info: www.gewop.irisnet.be

PIO: Het Plan voor de Internationale Ontwikkeling van Brussel is een strategisch document, uitgewerkt door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering. Dit plan identificeert 10 strategische zones (waaronder de Europese wijk) voor de promotie van het Gewest als internationale grootstad. De zones moeten tevens borg staan voor een evenwichtige spreiding van de grote infrastructuur en voorzieningen op het Brussels grondgebied, met behoud van het welzijn van de Brusselaars. Voor meer info: www.demainbruxelles.be

Hefboomgebied: Hefboomgebieden zijn grote stedelijke ruimten die ofwel een belangrijk potentieel bieden voor de ontwikkeling van het Gewest, of waarvan de toestand als problematisch wordt beschouwd. Het GewOP definieert 14 hefboomgebieden, waaronder de Europese wijk. Het instrument voor de uitwerking van deze zones is het richtschema.

Lexique _ Lexicon _ Glossary

boomgebieden, waaronder de Europese wijk. Het instrument voor de uitwerking van deze zones is het richtschema.

Richtschema: Het Richtschema, een planninginstrument met indicatieve waarde, werd in het leven geroepen door het GewOP. Het heeft tot doel de krachtlijnen voor de ontwikkeling van een hefboomgebied uit te stippelen. Het beoogt tevens een betere coördinatie tussen de betrokken partijen en wil de betrokkenheid van de burgers bevorderen door middel van een uitvoerig participatieproces. Voor meer info: www.brussel.irisnet.be

BBP: Een Bijzonder Bestemmingsplan is een verordenend plan, uitgewerkt door een gemeente voor welbepaalde zones van haar grondgebied. Een BBP preciseert de toegestane bestemmingen, definieert de bebouwbare en niet-bebouwbare zones, bakt de openbare ruimten en privéruimten af, preciseert de bouwprofielen...

Stadsproject Wet: Courant gebruikte term - in officiële kringen ook wel gekend als "Nieuwe Stedelijke Vorm Wet" (NSVW) - voor het project dat tot doel heeft een stadsvorm te bepalen voor de Wetstraat en naaste omgeving.

PRD: The Regional Development Plan is a strategic plan drawn up by the whole Government. Indicative in nature, the PRD sets guidelines for development in all the aspects for which the Region is responsible (planning, mobility, environment, economy, housing, etc.). It identifies objectives and the strategic measures required to achieve them. A new PRD, the Sustainable Regional Development Plan (PRDD) is currently being drafted. For more info: www.prd.irisnet.be

PDI: The International Development Plan is a strategic document drawn up by the Government of the BCR. This plan identifies 10 strategic zones (including the European district) through which to promote the Region as an international metropolis while ensuring a balanced distribution of major infrastructure and facilities throughout the area and safeguarding the well-being of the residents of Brussels. For more info: www.demainbruxelles.be

Strategic development zones: The concept of strategic development zones refers to large urban spaces which either offers a major opportunity for the development of the Region or which present some particular problems. The PRD defines 14 strategic development zones, including the European district. The tool used in these zones is the masterplan.

Masterplan: A planning policy tool of indicative value, the masterplan was created by the PRD. Its purpose is to draw up the major lines of development for a strategic development zone. It also aims to establish better coordination between the stakeholders, and to involve the public in a broad participation process.

For more info: www.bruxelles.irisnet.be

PPAS: A Special Land Use Plan is a plan with regulatory force created by a municipality for a given zone in its territory. A PPAS indicates the authorised uses, defines which areas are and are not suitable for building, demarcates public and private space, establishes permissible size, etc.

Loi Urban Project: The term currently in use for the project to define an urban shape for the Rue de la Loi and its surroundings.